

Integration och jämsvälldhet

13

Förslag till statsbudget för 2009

Integration och jämställdhet

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Integration och jämställdhet.....	9
2.1	Omfattning.....	9
2.2	Utgiftsutveckling	9
3	Integration	13
3.1	Omfattning.....	13
3.2	Utgiftsutveckling	13
3.3	Mål	14
3.4	Resultatredovisning	15
3.4.1	Resultat av generella insatser för integration och mot utanförskap ..	15
3.4.2	Resultat av insatser för nyanlända invandrares etablering.....	17
3.4.3	Resultat urbant utvecklingsarbete.....	19
3.4.4	Resultat främjande av integration	20
3.4.5	Analys och slutsatser	20
3.5	Revisionens iakttagelser.....	21
3.6	Politikens inriktning	21
3.7	Budgetförslag	24
3.7.1	1:1 Integrationsåtgärder	24
3.7.2	1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande.....	25
3.7.3	1:3 Hemutrustningslån	26
3.7.4	1:4 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	26
4	Diskriminering	29
4.1	Omfattning.....	29
4.2	Utgiftsutveckling	29
4.3	Mål	30
4.4	Resultatredovisning	30
4.4.1	Resultat.....	30
4.4.2	Analys och slutsatser	36
4.5	Revisionens iakttagelser.....	36
4.6	Politikens inriktning	36
4.7	Budgetförslag	37
4.7.1	2:1 Diskrimineringsombudsmannen.....	37
4.7.2	2:2 Åtgärder mot diskriminering, rasism m.m.	38

5	Jämställdhet	39
5.1	Omfattning	39
5.2	Utgiftsutveckling.....	39
5.3	Mål.....	40
5.4	Resultatredovisning.....	40
5.4.1	Indikatorer	40
5.4.2	Resultat.....	40
5.4.3	Analys och slutsatser	43
5.5	Revisionens iakttagelser	43
5.6	Politikens inriktning.....	43
5.7	Budgetförslag	44
5.7.1	3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder.....	44

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	7
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet	10
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2009–2011. Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.....	11
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom området Integration	13
Tabell 3.2 Kommunmottagna flyktingar åren 1996–2011	17
Tabell 3.3 Anslagsutveckling 1:1 Integrationsåtgärder.....	24
Tabell 3.4 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:1 Integrationsåtgärder.....	25
Tabell 3.5 Anslagsutveckling 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande.....	25
Tabell 3.6 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	25
Tabell 3.7 Anslagsutveckling 1:3 Hemutrustningslån	26
Tabell 3.8 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:3 Hemutrustningslån	26
Tabell 3.9 Anslagsutveckling 1:4 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare.....	26
Tabell 3.10 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:4 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	27
Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom området Diskriminering.....	29
Tabell 4.2 Fördelning av ärenden under 2007 per lag	31
Tabell 4.3 Fördelning av ärenden under 2007 per lag	32
Tabell 4.4 Fördelning av ärenden under 2007 per lag	33
Tabell 4.5 Fördelning av ärenden under 2007 per lag	34
Tabell 4.6 Anslagsutveckling 2:1 Diskrimineringsombudsmannen.....	37
Tabell 4.7 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:1 Diskrimineringsombudsmannen	38
Tabell 4.8 Anslagsutveckling 2:2 Åtgärder mot diskriminering, rasism, m.m.	38
Tabell 4.9 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:2 Åtgärder mot diskriminering, rasism, m.m.	38
Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom området jämställdhet.....	39
Tabell 5.2 Anslagsutveckling 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	44
Tabell 5.3 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden	45
Tabell 5.4 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3.1 Särskilda jämställdhetsåtgärder.....	45

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner att målen för politikområdena Integrationspolitik och Urban utvecklingspolitik upphör att gälla (avsnitt 3.3),
2. godkänner målet för integrationspolitiken (avsnitt 3.3),
3. godkänner målet för politiken mot diskriminering (avsnitt 4.3),
4. godkänner att målen för politikområdet Jämställdhetspolitik upphör att gälla (avsnitt 5.3),
5. godkänner målet för jämställdhetspolitiken (avsnitt 5.3),
6. godkänner att det under 2009 får tas upp lån i Riksgäldskontoret för det samlade behovet av hemutrustningslån intill ett belopp av 1 200 000 000 kronor (avsnitt 3.7.3),
7. bemyndigar regeringen att under 2009 för anslaget 3.1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* besluta om bidrag till forskning om kvinnors hälsa som innebär utgifter på högst 39 500 000 kronor under 2010 (avsnitt 5.7),
8. för budgetåret 2009 anvisar anslagen under utgiftsområdet 13 *Integration och jämställdhet* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Integrationsåtgärder	ramanslag	25 000
1:2 Kommunersättningar vid flyktmottagande	ramanslag	4 888 398
1:3 Hemutrustningslån	ramanslag	14 519
1:4 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	ramanslag	13 000
2:1 Diskrimineringsombudsmannen	ramanslag	93 056
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	ramanslag	39 072
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	ramanslag	400 094
Summa		5 473 139

2 Integration och jämställdhet

2.1 Omfattning

Riksdagen har på regeringens förslag i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition beslutat en ny indelning av utgiftsområde 13 och 14 på statsbudgeten (prop. 2007/08:100, bet. 2007/08:FiU20, rskr. 2007/08:26). Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet omfattar från och med 2009 integrationspolitik, politik mot diskriminering samt jämställdhetspolitik. Ramen för utgiftsområdet framgår av tabellen nedan. Inom utgiftsområdet finns från och med den 1 januari 2009 en myndighet, Diskrimineringsombudsmannen.

Inom området Jämställdhet fortsätter den särskilda fyraåriga satsningen på jämställdhetsåtgärder till och med 2010.

2.2 Utgiftsutveckling

Inom området Integration beräknas en oförändrad utgiftsnivå jämfört med 2008. Området tillförs 9 miljoner kronor för nationell koordinering av länsstyrelsernas arbete med flyktingmottagning, för att underlätta organiserad vidareflyttning samt för uppföljning och utvärdering av integrationspolitiken.

För 2010 beräknas under utgiftsområdet 920 miljoner kronor tillföras till följd av kommande förslag om styrning, ansvar, utformning och finansiering av flyktingmottagandet.

Inom området Diskriminering uppförs två nya anslag på statsbudgeten. Anslaget för den nya Diskrimineringsombudsmannen innebär att anslagen för de fyra tidigare ombudsmännen upphör. Vidare uppförs ett anslag för insatser mot diskriminering och rasism. Medel för sådana insatser har tidigare anvisats på anslaget för integrationsåtgärder.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
<i>Integration</i>						
1:1 Integrationsåtgärder	70	60	80	25	23	23
1:2 Kommunersättningar vid flyktmottagande	3 917	5 739	4 854	4 888	5 315	4 741
1:3 Hemutrustningslån	10	15	8	15	9	9
1:4 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare		24	8	13	13	13
Summa Integration	3 997	5 837	4 950	4 941	5 360	4 785
<i>Diskriminering</i>						
2:1 Diskrimineringsombudsmannen				93	92	94
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.				39	15	15
Summa Diskriminering				132	107	109
<i>Jämställdhet</i>						
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder ²	47	393	305	400	400	7
Summa Jämställdhet	47	393	305	400	400	7
<i>Äldreanslag</i>						
2008 10:01 Avvecklingsmyndigheten för Integrationsverket	22	12	21	0	0	0
2008 10:05 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering	41	42	42	0	0	0
2008 10:06 Jämställdhetsombudsmannen	28	29	28	0	0	0
2008 10:07 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)	9	8	8	0	0	0
2008 10:08 Handikappombudsmannen	12	12	13	0	0	0
2007 10:01 Integrationsverket	63	0	7	0	0	0
2004 11:01 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna	36	0	2	0	0	0
Summa Äldreanslag	210	103	121	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet	4 253	6 334	5 375	5 473	5 867	4 902

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition² Tidigare tillhört utgiftsområde 14

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2009–2011.
Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet**

Miljoner kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	6 338	6 338	6 338
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning	2	5	8
Beslut	-24	615	61
Övriga makroekonomiska förutsättningar	59	38	10
Volym	-916	-1 146	-1 532
Överföring till/från andra utgiftsområden	14	17	18
Övrigt	0	0	0
Ny ramnivå	5 473	5 867	4 902

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3 Integration

3.1 Omfattning

Området omfattar frågor om allas lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund, nyanlända invandras etablering i samhället, ersättning till kommunerna för flyktingmottagande, främjande av integration samt svenskt medborgarskap. Till följd av ny budgetstruktur ingår från och med 2009 frågor om urbant utvecklingsarbete i integrationspolitiken.

Frågor som berör diskriminering på grund av etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning redovisas i avsnitt 4 Diskriminering inom detta utgiftsområde.

Integrationspolitiken är sektorsövergripande och de huvudsakliga insatserna sker inom olika berörda sektorer. Utöver vad som redovisas inom detta avsnitt återfinns det därför även redovisning inom respektive utgiftsområde i denna budgetproposition.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom området Integration

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
<i>Integration</i>						
1:1 Integrationsåtgärder	70	60	80	25	23	23
1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	3 917	5 739	4 854	4 888	5 315	4 741
1:3 Hemutrustningslån	10	15	8	15	9	9
1:4 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare		24	8	13	13	13
Summa Integration	3 997	5 837	4 950	4 941	5 360	4 785

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Under 2007 minskade antalet kommunmottagna flyktingar och skyddsbehövande något i jämförelse med 2006. Mottagandet ligger enligt prognosen fortfarande på en hög nivå åren 2009-2011 även om en minskning beräknas successivt under perioden vilket medför minskade utgifter på anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande*. I anslaget finns sedan tidigare medel beräknande för en bonus riktad till

den enskilde individen i samband med studier i svenska för invandrare (den s.k. sfi-bonusen). I den beräknande anslagsnivån för kommunersättningar reserveras också 920 miljoner kronor 2010 för den proposition som regeringen under våren 2009 avser att återkomma om med förslag om styrning, ansvar, utformning och finansiering av flyktingmottagandet. Anslaget 1:1 *Integrationsåtgärder* tillförs 6 miljoner kronor

för nationell koordinering av länsstyrelsernas arbete med flyktingmottagning och för uppföljning och utvärdering av integrationspolitiken. Samtidigt förs 33 miljoner kronor från anslaget till ett nytt anslag för åtgärder mot diskriminering, rasism m.m. (avsnitt 4 Diskriminering).

3.3 Mål

Regeringens förslag: Målet för integrationspolitiken är:

- Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Målen för de tidigare politikområdena Integrationspolitik och Urban utvecklingspolitik upphör.

Skälen för regeringens förslag: De nuvarande målen för integrationspolitiken fastställdes av riksdagen hösten 1997 (prop. 1997/98:16, bet. 1997/98:SfU6, rskr. 1997/98:68). Målen har därefter kompletterats 2001 (prop. 2000/2001:1, bet. 2000/01:SfU2, rskr. 2000/01:72) och 2002 (prop. 2002/2003:1, bet. 2002/03:SfU2, rskr. 2002/03:46 samt 2008 (prop. 2007/08:1, bet. 2007/08:AU1, rskr. 2007/08:72).

Dessa mål är:

- lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund,
- en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund,
- en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt för olikheter inom de gränser som följer av samhällets grundläggande demokratiska värderingar och som alla oavsett bakgrund ska vara delaktiga i och medansvariga för, samt
- ett samhälle fritt från diskriminering.

De nuvarande målen för urban utvecklingspolitik fastställdes av riksdagen hösten 2007 (prop. 2007/08:1, bet. 2007/08:AU1, rskr. 2007/08:72).

Dessa mål är:

- färre individer i utanförskap i stadsdelar som präglas av utanförskap,
- färre antal stadsdelar som präglas av utanförskap, samt
- fler stadsdelar, samt storstäder och större städer i sin helhet, som präglas av ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling för att öka konkurrenskraften.

Som regeringen aviserade i 2008 års ekonomiska vårproposition (prop. 2007/08:100, avsnitt 4.4.4) och som närmare utvecklas i denna proposition (avsnitt 10.4.1, volym 1) upphör den enhetliga verksamhetsstrukturen. Det innebär att utgiftsområden inte kommer att indelas i politikområden och i förekommande fall inte heller i verksamhetsområden. Mot denna bakgrund bör målen för politikområdena Integrationspolitik och Urban utvecklingspolitik upphävas. Vidare föreslås att det i stället bör införas ett nytt mål mot vilka verksamheter inom integrationspolitiken ska redovisas och följas upp.

Regeringen föreslår att integrationspolitiken ska ha ett mål som är samstämmigt med det första av de mål för integrationspolitiken som riksdagen tidigare ställt sig bakom, dvs. lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Regeringens mål och inriktning angående demokratiska värderingar och gemensam värdegrund redovisas under utgiftsområde 1 Rikets styrelse avsnitt 3 Demokratipolitik. Mål för regeringens politik mot diskriminering redovisas under avsnitt 4 Diskriminering inom detta utgiftsområde. De mål och inriktningar som föreslås uttrycker sammantaget en grundläggande värdering och ambition att uppnå en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund.

Eftersom insatser för integrationspolitik genomförs inom flera utgiftsområden anger regeringen ytterligare mål eller inriktningar under berörda utgiftsområden i denna budgetproposition.

Regeringens inriktning för integrationspolitiken

Regeringens inriktning för integrationspolitiken och de anslag som är uppförda på statsbudgeten under utgiftsområde 13 är:

- att åstadkomma ett effektivt system för mottagning och introduktion för nyanlända invandrare som leder till egen försörjning, samt
- en positiv utveckling i stadsdelar med utbrett utanförskap.

Regeringens politik under mandatperioden är inriktad på att bryta utanförskapet och integrationspolitiken ska ses i ett sådant bredare sammanhang. Vid sidan av budgetpropositionen redovisar regeringen en integrationsstrategi för resten av mandatperioden i en särskild skrivelse Egenmakt mot utanförskap – regeringens strategi för integration (skr. 2008/09:24). I skrivelsen redovisas den fortsatta politikens inriktning. Vidare redovisas tillståndet och utvecklingen när det gäller integration samt resultaten av de samlade insatserna för integration och mot utanförskap.

3.4 Resultatredovisning

3.4.1 Resultat av generella insatser för integration och mot utanförskap

I detta avsnitt redovisas en sammanfattning av resultat av generella insatser för integration och mot utanförskap inom områden av särskild betydelse för integrationspolitiken som arbetsmarknad, utbildning, boende och hälsa. En mer utförlig redovisning finns i ovan nämnda skrivelse. Resultatredovisning av insatser av betydelse för integration görs också inom respektive berörda utgiftsområden i denna budgetproposition.

Arbetsmarknad

Utvecklingen av den svenska arbetsmarknaden har varit mycket stark under de senaste åren. Sedan sommaren 2006 har det också skett en kraftig ökning i antalet sysselsatta bland de utrikes födda. Utrikes födda, i synnerhet de som är födda utanför Europa, uppvisar en markant kraftigare sysselsättningsökning än svenskfödda oavsett ålder. Skillnader i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda är trots denna utveckling inte tillfredsställande. I arbetskraftsundersökningen för 2007 uppgick sysselsätt-

ningsgraden till 71 procent för inrikes födda män i åldrarna 15-74 år jämfört med 62 procent för utrikes födda män. För kvinnor var motsvarande siffror 66 respektive 53 procent. Utrikes födda är dock en heterogen grupp och det finns stora skillnader mellan olika gruppers sysselsättningsnivå och mellan olika områden i landet. För utrikes födda som varit kortare tid än fem år i Sverige uppgick sysselsättningen under första halvåret 2006 till cirka 50 procent. En jämförelse mellan könen visar också att sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda kvinnor är större än för motsvarande grupper av männen.

Som ett led i reformeringen av arbetsmarknadspolitiken har både nystartsjobb och instegsjobb införts. Nystartsjobben når väl ut till personer och grupper som ofta står långt från arbetsmarknaden. De vänder sig till en bredare målgrupp än tidigare former av subventionerade anställningar. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) konstaterar i en rapport om nystartsjobben, som presenterades i maj 2008, att 25 procent av dem som fått nystartsjobb inte skulle ha nåtts av en stödform som haft tid i arbetslöshet eller deltagande i program som villkor för deltagande. Samtidigt konstateras betydande undanträngningseffekter. Fram t.o.m. maj 2008 hade 16 000 personer fått ett nystartsjobb, varav över en tredjedel var utrikes födda.

Från och med den 1 juni 2008 infördes ändrade villkor även för instegsjobben för att underlätta för fler nyanlända invandrare att få tillgång till sådana arbeten. Både den tid inom vilken instegsjobb kan beviljas en nyanländ invandrare efter uppehållstillstånd och den period under vilken stöd kan lämnas till arbetsgivaren förlängdes. Ersättningsnivån till offentliga arbetsgivare höjdes till samma nivå som gäller för privata arbetsgivare. Kravet på handledning kvarstår men arbetsgivaren behöver inte längre lämna en plan till Arbetsförmedlingen för hur handledningen kommer att ske. Sedan ändringarna gjordes fram t.o.m. början av augusti har antalet personer anställda med instegsjobb ökat med 70 procent. Utrymme och behov finns dock för många fler anställningar av detta slag.

Grund- och gymnasieskolan

Liksom på arbetsmarknaden, finns också betydande skillnader i utbildningsresultaten mellan elever med olika bakgrund och från olika

bostadsområden. Elever med utländsk bakgrund når i genomsnitt sämre studieresultat i grundskolan än elever med svensk bakgrund. De lämnar i högre utsträckning grundskolan med ofullständiga betyg, och är överrepresenterade bland dem som inte klarar kraven till gymnasieskolans nationella program.

Elever med utländsk bakgrund är emellertid en mycket heterogen grupp. Deras bakgrund, förutsättningar och studieresultat skiljer sig stort. En betydande andel presterar bättre än infödda elever i genomsnitt. Svaga utbildningsresultat är alltså inte ett generellt problem för elever med utländsk bakgrund. Skillnader i utbildningsresultat förklaras främst av socioekonomisk bakgrund. Det gäller särskilt elever som kommer till Sverige relativt sent under skoltiden. Det finns också indikationer på att elever i skolor som ligger i stadsdelar där andelen nyanlända elever är stor eller där flertalet föräldrar är lågutbildade eller arbetslösa uppnår sämre skolresultat.

Vuxenutbildning och högre utbildning

Under 2007 deltog 65 000 personer, fler än någonsin, i undervisning i svenska för invandrare (sfi). Deltagarnas bakgrund varierar stort. Av deltagarna var 29 procent flyktingar och andra skyddsbehövande. Nästan 60 procent var kvinnor. Arabiska var det vanligaste modersmålet och talades av en femtedel av samtliga sfi-studerande.

Av de studerande hade 62 procent fått godkänt i någon kurs inom 2,5 år efter kursstart, av dem hade hälften då klarat av den högsta nivån. Drygt en tredjedel avbröt utbildningen utan godkänt betyg i någon kurs. Det finns ett starkt samband mellan tidigare utbildningsnivå och resultat i sfi-studier.

Under läsåret 2006/07 hade 13,3 procent av nybörjarna vid universitet och högskolor (utbytesstudenter och studenter som reser på egen hand oräknade) utländsk bakgrund vilket i princip svarar mot deras andel av befolkningen. Det är dock betydande skillnader inom gruppen med utländsk bakgrund. Personer med västeuropeisk eller iransk bakgrund är väl representerade medan personer med afrikansk bakgrund är kraftigt underrepresenterade.

Boende och trygghet

Det finns betydande samband mellan etnisk bakgrund och boendemiljö- och boendestandard i Sverige. Sambanden återspeglas också i bl.a. utsatthet för brott och upplevd trygghet. Skillnaderna kan i huvudsak förklaras av skillnader i sysselsättning och inkomster, och av segregationen på bostadsmarknaden. Det finns också indikationer på att diskriminering särskilt på hyresmarknaden har betydelse i sammanhanget. Majoriteten av den vuxna befolkningen i Sverige upplever sig trygga i sin boendemiljö, men drygt var tionde medborgare anger att oron för brott påverkar deras livskvalitet negativt. Personer med utomeuropeisk bakgrund, framför allt kvinnor rapporterar kraftigt högre upplevelser av otrygghet i bostadsområdet än andra.

Det finns en koppling mellan boendemiljön generellt, brottsligheten i området och den upplevda tryggheten. Antalet anmälda brott i storstädernas förortsstadsdelar ligger i allmänhet mellan 10 och upp till 90 procent över genomsnittet för landet.

Hälsa

Utrikes födda män och kvinnor har högre andel sjukfall än inrikes födda i alla åldersgrupper med undantag för de yngsta. Under de senaste åren har antalet sjukpenningdagar minskat. Långtids-sjukskrivningarna väger dock tungt i ohälsotalet. I flertalet av stadsdelar där det bor många invandrare är ohälsotalet väsentligt högre än genomsnittet i landet.

Ohälsotalet har sjunkit under perioden 2005-2007 för såväl kvinnor som män, och bland både inrikes och utrikes födda. Antalet utrikes födda som beviljades sjuk- och aktivitetsersättning har minskat med ca 15 procent mellan åren 2005 och 2007. Då motsvarande minskning skett även bland inrikes födda, har den relativa överrepresentationen av utrikes födda i inflödet till sjuk- och aktivitetsersättning bestått. År 2007 gick elva procent av de nybeviljade sjuk- och aktivitetsersättningarna till utrikes födda män och nio procent till utrikes födda kvinnor. Även utflödet ur sjuk- och aktivitetsersättningen har ökat något bland såväl inrikes som utrikes födda.

3.4.2 Resultat av insatser för nyanlända invandrares etablering

Resultatredovisningen i detta och följande avsnitt avser resultat från insatser som avser anslag och verksamhet som huvudsakligen finns för integrationsändamål inom utgiftsområdet.

Organiseringen av flyktingmottagandet

Den 1 juli 2007 övergick ansvaret att förhandla med kommunerna om överenskommelser om flyktingmottagande från Integrationsverket till länsstyrelserna. Migrationsverket övertog samtidigt ansvaret att som statens part underteckna överenskommelserna. Vidare övertog Migrationsverket ansvaret för att betala ut statlig ersättning för flyktingmottagandet till kommunerna.

Arbetet med att träffa överenskommelser med kommunerna, anvisa plats för bosättning och betala ut ersättning är en tydlig sista del i den process som börjar med en ansökan om uppehållstillstånd. Ur det perspektivet har det visat sig att det finns många organisatoriska fördelar med att frågorna förts till Migrationsverket samtidigt som länsstyrelserna kunnat föra in ett regionalt synsätt i flyktingmottagandet. Den nya rollen för länsstyrelserna har inneburit en utveckling mot ett flyktingmottagande med ett ökat inslag av samverkan, samarbete och gemensamt ansvar mellan flera aktörer i flera kommuner. Arbetsförmedlingen har också fått en tydligare och stärkt roll i arbetet med att erbjuda nyanlända invandrare insatser som främjar en snabb och effektiv etablering på arbetsmarknaden. Myndigheten ska i detta arbete vara samordnande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter. Migrationsverket, länsstyrelserna och Arbetsförmedlingen har bildat en särskild samverkansdelegation för att kunna samarbeta mer effektivt om de nya uppgifterna. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) är en adjungerad part i detta arbete.

Kommunmottagande och bosättning

År 2007 hade Migrationsverket överenskommelser om flyktingmottagande med 268 kommuner, varav 263 gäller för åren 2007-2009. Detta kan jämföras med 233 kommuner under 2006. Totalt

förhandlade länsstyrelserna fram helt nya eller tillägg till tidigare överenskommelser med 243 kommuner. Omkring 150 kommuner har överenskommelser som gäller tills vidare.

Under 2007 bosatte sig 23 284 personer i landets kommuner inom ramen för det kommunala flyktingmottagandet. Detta är en minskning med cirka 3 800 personer jämfört med 2006.

Av dem som togs emot i kommunerna 2007 var 58 (43) procent kvinnor och 42 (57) procent män. 35 (35) procent var barn under 18 år, 63 (60) procent vuxna mellan 18 och 64 år och 2 (2) procent 65 år och äldre. (Siffror inom parentes avser här och fortsättningsvis, om inget annat anges, år 2006).

Det förekommer stora variationer mellan åren i antalet kommunmottagna personer. I nedanstående tabell framgår omfattningen av flyktingmottagandet de senaste tolv åren samt prognos för perioden 2008-2011.

Tabell 3.2 Kommunmottagna flyktingar åren 1996-2011

1996	6 800
1997	13 600
1998	12 000
1999	9 100
2000	12 200
2001	12 600
2002	12 900
2003	12 200
2004	9 200
2005	8 700
2006	27 100
2007	23 300
2008	21 900 prognos
2009	20 300 prognos
2010	14 000 prognos
2011	14 900 prognos

Antalet mottagna 2007 kan delas in i fyra kategorier; kvotflyktingar 1 803, mottagna från Migrationsverkets anläggningsboende 6 245, mottagna från s.k. eget boende 9 190 och mottagna direkt i kommun 5 745 (främst anhöriga).

Integrationsverket (första halvåret 2007) och Migrationsverket (andra halvåret 2007) anvisade en kommunplats till totalt 5 407 (7 100) personer 2007, varav 2 646 under andra halvåret. Mer än hälften av alla hushåll som anvisades en kommunplats under 2007 bestod av ensamstående personer, främst män.

Den genomsnittliga väntetiden från beviljat uppehållstillstånd till inflyttning i en kommun var 92 dagar under första halvåret 2007 vilket är samma som första halvåret 2006. Under 2007 var den genomsnittliga tiden från anvisning av en kommunplats till att en person faktiskt kan flytta in i en bostad 29 dagar. Under andra halvåret skedde dock en ökning av tiden jämfört med första halvåret.

Målet om att få en anvisning till en kommun inom fyra veckor från datum för beviljat uppehållstillstånd uppnås endast för 27 procent av dem som behöver hjälp med en bostad. De främsta orsakerna till den förhållandevis låga siffran är:

- bostadsbrist i kommunerna, främst för ensamstående men även för stora barnfamiljer,
- svårigheter att hitta introduktionsplatser för personer med särskilda behov.

På grund av bostadsbristen har Migrationsverket i vissa fall fått göra avsteg från regeringens riktlinjer att placera nyanlända invandrare i en kommun där det finns arbetsstillfällen inom pendlingsavstånd. En annan svårighet är att platserna i kommuner som har ingått överenskommelser fylls med nyanlända som bosätter sig utan hjälp från Migrationsverket. Samtidigt finns det kommuner som har överenskommelser om mottagande av nyanlända och där platserna inte tas i anspråk fullt ut. Detta beror bl.a. på att nyanlända tackar nej till erbjudande om bosättning i vissa kommuner. Skälen är ofta att de vill bo kvar i samma kommun som de bott i under tiden deras asylärende prövades, vilket ofta är en storstadskommun där också släktingar finns.

Många nyanlända föredrar att inte bo i små kommuner eller på stort avstånd från storstäderna.

Statlig ersättning till kommuner

Ersättning till kommunerna enligt förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande, m.m. utbetalades av Integrationsverket under första halvåret 2007 med totalt cirka 1,9 miljarder kronor. Under andra halvåret utbetalade Migrationsverket totalt ca 2 miljarder kronor och sammanlagt uppgick utbetalningarna till ca 3,9 miljarder kronor. Anslagna medel uppgick till ca 4,1 miljarder kronor. Jämfört med

2006 ökade utbetalningarna med cirka 900 miljoner kronor.

Kommuner med överenskommelse om flyktingmottagande får en grundersättning. Sammanlagt utbetalades 139 (116,3) miljoner kronor under 2007.

För varje mottagen person erhåller kommunerna en schablonersättning. Sammanlagt utbetalades 3 158 (2 035) miljoner kronor under 2007. Orsaken till de ökade kostnaderna trots minskat antal mottagna är att ersättningssystemets konstruktion innebär en eftersläpning för utbetalning av schablonersättning.

Vidare utbetalades 108,3 (129,4) miljoner kronor till kommunerna i ersättning för särskilda kostnader för personer som hade hög ålder eller var arbetsförmögna på grund av sjukdom eller funktionshinder vid ankomsten till Sverige. Ersättning för särskilda kostnader har minskat med cirka 44 miljoner kronor jämfört med 2005 och med cirka 21 miljoner kronor jämfört med 2006.

Ersättning för särskilda kostnader för barn utan egna vårdnadshavare betalades ut med 96,4 (73,9) miljoner kronor. Kostnaderna för ensamkommande barn ökade med cirka 22 miljoner kronor jämfört med 2006.

Ersättning för betydande extraordinära kostnader utbetalades med 100 miljoner kronor. Av dessa avsåg 60 miljoner kronor ersättning för kostnader som kommunerna ansökt om samt direktmottagning av kvotflyktingar. Vidare har 40 miljoner kronor avsett strukturella insatser för att underlätta flyktingmottagandet och har fördelats mellan länsstyrelserna i anslutning till förhandlingarna om överenskommelser om flyktingmottagande.

Under 2007 utbetalades 120,3 (103) miljoner kronor i sjukvårdsersättningar, varav cirka 113 miljoner kronor avsåg varaktig vård och cirka 7,3 miljoner kronor ersättning för hälsoundersökningar. Kostnaderna för varaktig vård ökade med ca 17 miljoner kronor jämfört med 2006.

Kommuner med överenskommelse om flyktingmottagande för åren 2007-2009 kan få en extra ersättning med 10 000 kronor per mottagen person dessa år. Vidare kan kommunen under treårsperioden få 20 000 kronor per person i åldrarna 18-64 år om de uppfyller vissa villkor för arbete, praktik eller sfi. Under 2007 utbetalades 91 miljoner kronor.

Lån till hemutrustning

Personer som omfattas av det kommunala flyktingmottagandet har rätt att ansöka om hemutrustningslån enligt förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar. Lån kan beviljas med olika belopp för möblerad respektive omöblerad bostad. Maximalt belopp för en familj på fem personer eller fler i en omöblerad bostad är 35 000 kronor. Lånebelopp för en möblerad bostad är högst 5 000 kronor oavsett familjestorlek. Centrala studiestödsnämnden (CSN) beslutar om och betalar ut lånen.

Under 2007 betalade CSN ut drygt 127 miljoner kronor i hemutrustningslån till ca 11 400 låntagare. Jämfört med 2006 är det samma nivå. Jämfört med 2005 har utbetalat lånebelopp och antalet låntagare mer än fördubblats. Ungefär tre fjärdedelar av ansökningarna kom in via kommunernas flyktingmottagningar.

Nästan tre fjärdedelar av låntagarna var mellan 18-39 år och drygt 20 procent var mellan 40-49 år. Andelen män var 56 procent. Personer med irakiskt medborgarskap utgjorde 58 procent av låntagarna 2007 jämfört med 31 procent 2006 och 18 procent 2005.

Lånen ska börja återbetalas efter två år. Det totala antalet lån under 2007 uppgick till 58 216, vilket är en ökning med knappt 2 000 jämfört med 2006. Av dessa hade ca 12 600 lån ännu inte förfallit till betalning. Slutbetalning skedde för drygt 4 200 lån vilket är en ökning med ca 5 procent jämfört med 2006. Antalet anstånd uppgick till ca 17 400 och har minskat jämfört med 2006 bl.a. på grund av att fler låntagare än tidigare har lyckats komma i arbete. Inbetalat belopp under 2007 uppgick till 138,9 miljoner kronor, vilket är en ökning med 1,1 miljoner kronor jämfört med 2006, men en minskning med 8,1 miljoner kronor jämfört med 2005.

Genomsnittlig handläggningstid, dvs. den tid det tar från att en ansökan kommer in till CSN till dess utbetalning sker, var under 2007 kortare än tre veckor. Jämfört med tidigare år är det en minskning och ligger nu inom målet för handläggningstiden.

3.4.3 Resultat urbant utvecklingsarbete

Under 2007 tecknade 21 kommuner lokala utvecklingsavtal med staten. Fem prioriterade myndigheter, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Myndigheten för skolutveckling, Polisen och Brottsförebyggande rådet har ingått särskilda överenskommelser med dessa kommuner för att anpassa och utveckla sitt arbete utifrån situationen i dessa kommuner.

Utvecklingsarbetet är inriktat på att öka förvärvsfrekvensen och minska beroendet av försörjningsstöd, förbättrad språkutveckling och skolresultat samt att skapa attraktiva och trygga stadsdelar. Som ett medel för att uppnå detta har de aktuella kommunerna tillsammans med de prioriterade myndigheterna tagit fram strategiska stadsdelsplaner. Dessa är avsedda att fungera som gemensamma styrdokument för utvecklingsarbetet.

Vid slutet av 2007 hade 20 kommuner redovisat strategiska stadsdelsplaner för sammanlagt 33 stadsdelar.

I flertalet av de stadsdelar som har tecknat lokala utvecklingsavtal är förvärvsfrekvensen lägre än genomsnittet i landet. Under åren 2005-2006 kan man generellt se en svag ökning av antalet förvärvsarbetande i åldern 15-74 år i dessa stadsdelar. Cirka 45 procent av invånarna förvärvsarbetade under denna period vilket kan jämföras med riket som helhet där 62,5 procent arbetade 2005 och 63 procent 2006. Även i dessa stadsdelar var andelen förvärvsarbetande lägre bland de utrikes födda, både för kvinnor och män än bland inrikes födda. Omflyttningen i stadsdelarna är dock stor, många av dem som får arbete flyttar till andra stadsdelar samtidigt som nya, oftast asylsökanden och nyanlända invandrare, flyttar in. De stora skillnaderna jämfört med snittet för landet består därför huvudsakligen.

För en mer utförlig redovisning hänvisas till skrivelsen Egenmakt mot utanförskap - regeringens strategi för integration (skr. 2008/09:24) och till årsrapporten om urbant utvecklingsarbete 2007 som finns på regeringens hemsida.

3.4.4 Resultat främjande av integration

Stöd till riksorganisationer bildade på etnisk grund

Under 2007 har ca 18 miljoner kronor betalats ut i stöd till riksorganisationer bildade på etnisk grund. Det var 61 riksorganisationer bildade på etnisk grund som sökte organisations- och verksamhetsbidrag och 44 av dessa beviljades stöd. Stödet i form av verksamhetsbidrag avsåg huvudsakligen organisationernas verksamhet för nyanlända invandrare.

Statsbidragets inriktning ändrades under 2008 och är numera ett renodlat organisationsbidrag. Syftet är att stödja organisationernas egna initiativ och verksamheter för att stärka de nyanländas engagemang och delaktighet i samhället.

Integrationsfonden

Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare inom EU:s ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar inrättades under 2007. Svenska ESF-rådet fick i uppdrag att hantera fonden och särskilda medel tillfördes rådet för uppdraget. Under 2007 och en bit in på 2008 har arbetet ägnats åt rekrytering, upprättande av förvaltnings- och kontrollsystem, flerårsprogram och program för 2007. Ansökningsförfarandet startade först under våren 2008. Något resultat av projekt finansierade av fonden finns således inte ännu att redovisa.

Avvecklingen av Integrationsverket

Regeringen tillsatte den 8 mars 2007 en utredare (dir. 2007:34) med uppdrag att förbereda avvecklingen av Integrationsverket och att från den 1 juli 2007 ansvara för avvecklingen av Integrationsverket. Avvecklingsmyndigheten upphörde den 31 augusti 2008. Mycket tidigt var alla avtal avyttrade och myndighetens gamla lokaler uthyrda. I stort sett all aktuell personal har fått nya anställningar. Som framgår av tidigare text har också den verksamhet som togs över av andra myndigheter effektiviserats och utvecklats positivt. Samtidigt har andra myndigheters ansvar för integrationspolitiken blivit tydligare (se avsnitt 3.4.2).

Riksrevisionen har dock i sin revisionsberättelse för avvecklingsmyndigheten framfört vissa invändningar av mer ekonomiadministrativ art (se avsnitt 3.5).

3.4.5 Analys och slutsatser

Förutsättningar för integration

Utvecklingen av den svenska arbetsmarknaden för utrikes födda har varit gynnsam och sysselsättningsgraden för utrikes födda har ökat samtidigt som arbetslösheten sjunker. Utrikes födda står för drygt en tredjedel av den totala sysselsättningsökningen (15-74 år) som har skett mellan 2006 och 2007. Sysselsättningen ökade ungefär lika mycket för bägge könen. Samtidigt har antalet utrikes födda i arbetskraften ökat kraftigt. Utrikes födda utgör drygt en fjärdedel av det outnyttjade arbetskraftsutbudet i landet. Reformen som kan leda till en högre sysselsättningsgrad bland utrikes födda och ett snabbare arbetsmarknadsinträde för nyanlända invandrare är därför angelägna. Faktorer som kan påverka en sådan utveckling är bl.a. ett mer stabilt och flexibelt system för mottagning av nyanlända invandrare och incitament som förstärker arbetsmarknadskontakterna, utbildningsinsatser inom barn- och ungdomsskolan, förbättrad språkundervisning samt effektiva insatser mot diskriminering.

Grund- och gymnasieskolan

Elever som invandrat efter skolstart uppvisar kraftigt sämre utbildningsresultat i grundskolan än elever med utländsk bakgrund i övrigt. Insatser som höjer utbildningsresultaten för denna grupp är därför en förutsättning för att skapa bättre möjligheter för dessa elever att som vuxna få arbete och försörjning.

Också lågutbildade ungdomar med utländsk bakgrund halkar efter infödda ungdomar med motsvarande utbildningsbakgrund på arbetsmarknaden. Det krävs därför särskilda insatser för att förbättra utbildningsresultaten i grund- och gymnasieskolan.

Nyanländas etablering

Den nya ansvarsfördelningen mellan myndigheter för mottagande av nyanlända flyktingar har inneburit en effektivisering av mottagandet. Fler kommuner är involverade i mottagandet och de samarbetar och samverkar mer. Ett mer regionaliserat förhållningssätt håller på att utvecklas. Detta är en positiv utveckling som också innebär att den enskilde individen bör ha fått ökade möjligheter att hitta försörjning och boende. Sfi-undervisningen har dock, trots goda exempel, brister som riskerar att förlänga den tid det tar för nyanlända personer att kunna börja arbeta. En förbättring av sfi-undervisningen är därför nödvändig. Incitamenten för individen att snabbt lära sig svenska och kunna försörja sig själv samt för kommunerna och myndigheterna att utveckla sina insatser behöver också förbättras ytterligare.

Urbant utvecklingsarbete

Befolkningen i stadsdelar med utbredd utanförskap gynnas av den generellt ökade sysselsättningen liksom av de generella åtgärder som genomförs inom arbetsmarknads- och utbildningspolitiken. Vid sidan av de gynnsamma individeffekterna finns emellertid starka mekanismer som bidrar till att upprätthålla den socioekonomiska strukturen på stadsdelsnivå; utflyttning av invånare som får arbete, inflyttning av personer med lägre inkomster som inte lyckats ta sig in på bostadsmarknaden i mer populära områden, hög inflyttning av nyanlända invandrare samt diskriminering på bostads- och arbetsmarknaden. Mekanismerna gör att en generell sysselsättningshöjning och god ekonomisk utveckling riskerar att ge mindre utslag i de mest utsatta stadsdelarna än generellt i landet.

3.5 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har lämnat revisionsberättelse med invändning för Avvecklingsmyndigheten för Integrationsverket för 2007. I rapporten konstateras att det i Avvecklingsmyndighetens regleringsbrev framgår att myndigheten inte erhållit något räntekonto i Riksgälden utan tilldelats anslag i icke räntebärande flöde samt

inte fått någon låneram för befintliga anläggningstillgångar. Myndigheten använde trots detta räntekontot till vissa utbetalningar. Regeringen har tagit del av Riksrevisionens uttalande och har genom ändring av regleringsbrev vidtagit åtgärder för att lösa felaktigheterna avseende utnyttjandet av räntekontot. Regeringen anser dock att avvecklingsmyndigheter inte ska ha låneramar, eftersom nya lån inte kommer att upptas hos Riksgäldskontoret. Anläggningstillgångar övertas från den ursprungliga myndigheten endast för att avvecklas.

3.6 Politikens inriktning

Integrationspolitiken under den fortsatta mandatperioden ska inriktas på följande strategiska områden:

- ett effektivt system för mottagning och introduktion för nyanlända,
- fler i arbete och fler företagare,
- förbättrade utbildningsresultat och likvärdighet i skolan,
- förbättrade språkkunskaper och utbildningsmöjligheter för vuxna,
- en effektiv bekämpning av diskriminering,
- en positiv utveckling i stadsdelar med utbredd utanförskap,
- en gemensam värdegrund i ett samhälle som präglas av tilltagande mångfald.

En mer utförlig redovisning av regeringens insatser lämnas i skrivelsen Egenmakt mot utanförskap - regeringens strategi för integration (skr. 2008/09:24). Insatser av betydelse för integrationspolitiken redovisas också inom respektive berörda utgiftsområden i denna proposition.

Ett effektivt system för mottagning av nyanlända

Regeringen beslutade den 3 april 2007 att tillsätta en utredning med uppdrag att se över och lämna förslag om ansvar, utformning och finansiering av flyktingmottagande samt andra insatser som sammantaget påskyndar och ökar möjligheterna till etablering på arbetsmarknaden (dir. 2007:52).

Utredningen överlämnade sitt betänkande Egenansvar - med professionellt stöd (SOU 2008:58) den 2 juni 2008. Förslaget är nu ute på remiss. Regeringen avser att återkomma till riksdagen under våren 2009 med förslag om styrning, ansvar, utformning och finansiering av flyktingmottagande och andra insatser som påskyndar arbetsmarknadsetableringen. Ambitionen är att utveckla ett system som både ger individen ett utökat ansvar och stärker incitamenten för en snabb arbetsmarknadsetablering. Därigenom kan mottagningssystemet bli mer stabilt för svängningar i konjunktur och antal nyanlända som får uppehållstillstånd och flexibelt utifrån den enskilda individens behov. En utgångspunkt är att det bör löna sig att söka sig till bostadsorter med god arbetsmarknad eller förutsättningar att erbjuda annan relevant introduktion. Detta för att påskynda ett snabbt arbetsmarknadsinträde. Sammantaget beräknar regeringen att reformeringen av flyktingmottagandet kräver en förstärkning av medlen med 920 miljoner kronor fr.o.m. 2010. I detta sammanhang kommer också förslag om hur uppföljning och utvärderingar av introduktionsinsatserna bör ske. Regeringen avser också att genomföra en dialog för att förstärka frivilligsektorns möjligheter att bidra till introduktionen.

I avvaktan på en mer genomgripande reform för etablering av nyanlända invandrare har regeringen initierat en rad åtgärder för att stimulera flyktingmottagandet och snabba på arbetsmarknadsetableringen. En extra ersättning till kommuner som ingår treårsavtal om mottagande har införts och kommunen kan få ytterligare 20 000 kronor per person i åldrarna 18-64 år om de uppfyller vissa villkor för arbete, praktik eller sfi. Vidare har flera myndigheters ansvar för nyanländas etablering förtydligats och den nationella och regionala samordningen har förstärkts. För att ytterligare förstärka den nationella och regionala samordningen av mottagandet av nyanlända tillförs 2 miljoner kronor för 2009.

Regeringen har tidigare beslutat om ett förtydligt ansvar för Arbetsförmedlingen angående nyanländas etablering. En försöksverksamhet med sammanhållet ansvar för arbetsförmedlingen i vissa kommuner har genomförts. För att nyanländas möjligheter på arbetsmarknaden ska förbättras ytterligare avser regeringen att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att utveckla

former för att ge kvalificerad rådgivning och stöd till nyanlända genom s.k. etableringssamtal. Vid etableringssamtalet ska frågor kring arbete och bosättning m.m. tas upp och tillsammans med personen ska en etableringsplan upprättas för att ge stöd till en snabb introduktion. Kartläggning av kompetens m.m. ska i möjligaste mån börja redan under tiden individens asylärende prövas.

Regeringen avser vidare att bygga ut och förbättra valideringen av utländsk yrkeskompetens och regeringen föreslår att 10 miljoner kronor reserveras för ändamålet för 2009 och därefter 5 miljoner kronor för 2010. Mottagande och vägledning för personer med utländsk yrkesutbildning och/eller yrkeserfarenhet samt för personer med utländsk högre utbildning ska samordnas.

För integrationsinsatser i högskolan föreslår regeringen att ytterligare 51 miljoner kronor, inklusive studiemedel, avsätts per år under perioden 2009-2011. Regeringen föreslår att sammanlagt 94,2 miljoner kronor avsätts för sådana insatser under 2009 (se även utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, avsnitt 8.3.13). Insatserna innebär framförallt anordnande av kompletterande högskoleutbildningar för bland annat personer med hälso- och sjukvårdsutbildning från tredje land och för läkare med utländsk examen men även för vägledningsåtgärder för personer med utländsk utbildning och/eller yrkeserfarenhet.

För att ge den enskilda individen en bättre start och samtidigt avlasta kommuner med ett högt flyktingmottagande underlättas frivillig vidareflyttning i organiserad form till kommuner med tillgång till god arbetsmarknad inom pendlingsavstånd. Regeringen avser att utöka ramen för extra ordinär ersättning till kommunerna med 3 miljoner kronor för att underlätta organiserad vidareflyttning.

Fler i arbete och fler företagare

Förbättrad integration på arbetsmarknaden ska i första hand uppnås genom generella åtgärder för ökat utbud och efterfrågan av arbetskraft och bättre matchning mellan utbud och efterfrågan. Regeringen har reformerat arbetsmarknadspolitiken utifrån denna inriktning. De två första faserna av jobb- och utvecklingsgarantin har genomförts, även nystartsjobb och instegsjobb har införts. Arbetsförmedlingens huvuduppdrag

är nu att utveckla sin verksamhet för bättre coachning, matchning och träffsäkerhet. Arbetet fortsätter under resten av mandatperioden, bl.a. genomförs den tredje delen av jobb- och utvecklingsgarantin under våren 2009. Det tredje steget i jobbskatteavdraget införs för att stimulera arbetsutbudet genom att göra det mer lönsamt att arbeta.

Även företagandet ska främjas bl.a. genom en skatte- och näringspolitik som främjar jobbtillväxt. Goda villkor för att starta, driva och utveckla företag är av stor vikt för integrationen och de hinder som ofta möter utlandsfödda företagare ska särskilt uppmärksammas.

Bättre utbildningsresultat och ökad likvärdighet i skolan

Regeringen har inlett ett ambitiöst program för att reformera förskola och skola i syfte att förbättra utbildningsresultaten. Detta omfattar bl.a. tydligare mål, bättre uppföljning av elevernas resultat och förbättrad lärarutbildning. Som en riktad satsning mot elever som riskerar att inte nå skolans mål kommer sammanlagt 900 miljoner kronor att satsas under 2008-2009 för att stärka elevernas basfärdigheter i att läsa, skriva och räkna. Dessa generella åtgärder för förbättrade utbildningsresultat har stor betydelse för elever med utländsk bakgrund. Dessutom ska mål och riktlinjer för kommunens och skolans mottagning av nyanlända elever införas.

Förbättrad svenska för invandrare

Inom sfi-verksamheten har allmänt hållna kursplaner och otydliga målfomuleringar gjort det svårt för studeranden att förstå vad som krävs. Skolverket har fått i uppdrag att se över och konkretisera målen. För att säkerställa att de studerande får de kunskaper som krävs har Skolverket också fått i uppdrag att utveckla särskilda nationella slutprov i sfi på alla nivåer. En sådan förändring ökar likvärdigheten i landet vad gäller resultat och bedömning.

Nio av tio sfi-lärare saknar utbildning på rätt nivå i ämnet svenska som andraspråk. Regeringen har därför fram till och med 2010 avsatt sammanlagt 61 miljoner kronor i särskilda medel för att höja sfi-lärarnas kompetens.

Många nyanländas arbetsmarknadsinträde försenas eller avbryts på grund av bristande språkkunskaper för att sfi-undervisningen inte fullföljts av olika skäl.

Under de senaste tio åren har inte någon genomgripande utvärdering av sfi genomförts. Regeringen har därför gett Statskontoret i uppdrag att göra en utvärdering av sfi där deltagarnas resultat, lärarnas kompetens och kommunernas organisation av utbildningen ska särskilt studeras. Den 1 oktober 2008 inrättas Statens skolinspektion. En förstärkning av resurserna till inspektionsverksamheten förväntas leda till en skarpare granskning av samtliga verksamheter, däribland sfi. Den nationella inspektionen av sfi blir viktig för att säkerställa att kraven på kvalitet och resultat uppnås.

Regeringen har tidigare aviserat att en prestationsinriktad bonus för sfi ska införas. Bonusen ska ges till elever som klarar sina studier med godkänt betyg inom viss tid. Detta ska ge en tydlig signal att språket är viktigt och öka incitamenten för elever att nå de högre nivåerna i sfi. Utformningen av bonusen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Effektiv bekämpning av diskriminering

Arbetet mot diskriminering effektiviseras och förstärks genom en gemensam lagstiftning mot diskriminering och genom sammanslagning av befintliga ombudsmannamyndigheter till en ny ombudsmannamyndighet, Diskrimineringsombudsmannen (se avsnitt 4).

En positiv utveckling i stadsdelar med utbrett utanförskap

Politiken ska utformas så att generella insatser utgör huvudspåret för att bryta utanförskapet för invånare som bor i stadsdelar med utbrett utanförskap. Effekterna av den generella politikens insatser ska utvärderas. För att tydliggöra kommunernas respektive statens ansvar för stadsdelarnas utveckling träffas lokala utvecklingsavtal mellan regeringen och de kommuner där utanförskapet är mest utbrett.

Det arbete som bedrivs i stadsdelarna utgör en integrerad del av insatserna för att öka utbud av och efterfrågan på arbetskraft i stadsdelarna och därmed bidra till en regional tillväxt.

Regeringen avser att följa upp utvecklingen i stadsdelarna. Närmare redovisning om detta ges nedan under rubriken Uppföljning och genomförande av integrationsstrategin.

En gemensam värdegrund i ett samhälle som präglas av tilltagande mångfald.

En utgångspunkt för regeringens arbete är att värna respekten för grundläggande värden som mänskliga rättigheter, demokratisk styrelse-skick och att jämställdheten mellan kvinnor och män upprätthålls och förstärks. En särskild dialog för en gemensam värdegrund initieras och regeringen föreslår att 2 miljoner kronor anslås för ändamålet 2009. För 2010-2011 beräknas 2 miljoner kronor per år för ändamålet, se vidare utgiftsområde 1 Rikets styrelse avsnitt 9 Demokratipolitik.

Uppföljning och genomförande av integrationsstrategin

Integrationspolitiken handlar i hög utsträckning om att säkerställa att de offentliga insatserna når ut och får god effekt för hela befolkningen, oavsett födelse-land och etnisk bakgrund. Uppföljningar av tillståndet och utvecklingen på integrationsområdet ska i första hand ske inom ramen för myndigheternas fortlöpande verksamhet. Men det behövs också övergripande uppföljningar av tillståndet och utvecklingen inom integrationspolitiken. Regeringen avser att under 2010 återkomma till riksdagen med en redovisning av genomförda insatser och resultat i förhållande till de inriktningar som redovisas i integrationsstrategin. Statistiska centralbyrån (SCB) har fått i uppdrag att genom en förstudie närmare analysera och föreslå hur befintlig registerstatistik om sysselsättning, inkomst uppdelat efter inkomstkälla, förmögenhet, utbildning, boende, flyttmönster, hälsa, delaktighet och trygghet kan användas och utvecklas för att belysa tillståndet och utvecklingen av situationen för personer som är utrikes födda samt i stadsdelar som berörs av överenskommelser mellan staten och en kommun om urbant utvecklingsarbete. För att möjliggöra uppföljningar och utvärderingar av integrationspolitiken föreslår regeringen att 4 miljoner kronor anslås för 2009.

För 2010 och framåt beräknas 4 miljoner kronor per år för ändamålet.

3.7 Budgetförslag

3.7.1 1:1 Integrationsåtgärder

Tabell 3.3 Anslagsutveckling 1:1 Integrationsåtgärder

Tusental kronor				
2007	Utfall	70 406	Anslags-sparande	30 082
2008	Anslag	60 072 ¹	Utgifts-prognos	79 914
2009	Förslag	25 000		
2010	Beräknat	23 000		
2011	Beräknat	23 000		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för åtgärder som stimulerar integrationsprocesserna i samhället och för att bryta utanförskapet.

Regeringens överväganden

Anslaget föreslås öka med 4 miljoner kronor för 2009, bl.a. för uppföljning och utvärdering av integrationen på nationell och lokal nivå. För att kunna följa upp tillståndet och utvecklingen av integrationen i samhället uppstår kostnader bl.a. för att utveckla statistik. Statistiska centralbyrån (SCB) har regeringens uppdrag att i oktober 2008 redovisa förslag på hur befintlig och ny statistik kan användas i detta syfte. Anslaget tillförs också 2 miljoner kronor för 2009 för att stärka samverkan och koordinering av länsstyrelsernas arbete med nyanländas introduktion och det arbete som bedrivs gemensamt av länsstyrelserna, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. Inom anslaget inryms också medel för stöd till organisationer bildade på etnisk grund.

Från anslaget förs cirka 33 miljoner kronor för verksamhet mot diskriminering och till stöd för verksamheter mot rasism och andra former av intolerans till ett nytt anslag 2:2 *Åtgärder mot diskriminering, rasism m.m.* som föreslås föras upp på statsbudgeten (se avsnitt 4 Diskriminering).

Regeringen föreslår att ett anslag på 25 000 000 kronor anvisas för 2009. För 2010

och 2011 beräknas anslaget till 23 000 000 kronor respektive år.

Tabell 3.4 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:1 Integrationsåtgärder

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	60 072	60 072	60 072
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-2 000	-28 122	-28 122
Överföring till/från andra anslag	-33 072	-8 950	-8 950
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	25 000	23 000	23 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år

3.7.2 1:2 Kommunersättningar vid flyktmottagande

Tabell 3.5 Anslagsutveckling 1:2 Kommunersättningar vid flyktmottagande

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag	Belopp
2007	Utfall	3 916 678		Anslags-sparande	129 985
2008	Anslag	5 739 103 ¹		Utgifts-prognos	4 854 048
2009	Förslag	4 888 398			
2010	Beräknat	5 315 303			
2011	Beräknat	4 740 766			

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (bet. 2007/08:FIU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för statlig ersättning till kommuner och landsting för kostnader i samband med mottagandet och introduktionen av flyktingar eller skyddsbehövande i övrigt och deras anhöriga. Huvuddelen av den statliga ersättningen utgår i form av schablonersättning som lämnas till kommunerna med ett fast belopp per mottagen person. Beloppet fördelas över minst två år och börjar betalas ut månaden efter det att flyktingen har folkbokförts i en kommun. Därutöver lämnas ersättning för faktiska kostnader för försörjningsstöd och vissa andra kostnader för äldre, varaktigt sjuka, barn utan vårdnadshavare och för personer med funktionshinder.

Regeringens överväganden

Kommunmottagandet av flyktingar m.fl. förväntas minska under 2009 och framåt. Främsta

skälet är en tydlig tendens till minskad inströmning av asylsökande främst från Irak samt en lägre bifallsandel. Denna minskning innebär ett minskat anslagsbehov från 2009 jämfört med 2008.

Inom anslagsramen för 2009 beräknas 103 miljoner kronor för ersättning till kommuner för extraordinära kostnader. Ramen för extra ordinarie ersättning ökar med 3 miljoner kronor för insatser i samband med organiserad vidareflyttning.

För åren 2007–2009 finns medel avsatta för extra ersättning till kommunerna för flyktmottagande. Utöver detta finns sedan tidigare medel beräknade för en sfi-bonus riktad till den enskilde individen. Utformningen av sfi-bonusen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I den beräknade anslagsnivån för 2010 respektive 2011 ingår medel motsvarande 920 miljoner kronor för den proposition som regeringen avser att lämna till riksdagen under våren 2009 om ett stabilt och flexibelt mottagningssystem för nyanländas etablering bl.a. avseende styrning, utformning och ansvar.

Regeringen föreslår att ett anslag på 4 888 398 000 kronor anvisas för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 5 315 303 000 respektive 4 740 766 000 kronor.

Tabell 3.6 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:2 Kommunersättningar vid flyktmottagande

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	5 743 103	5 743 103	5 743 103
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	2 000	680 000	520 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar	59 466	37 777	9 664
Volym	-916 171	-1 145 577	-1 532 001
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 888 398	5 315 303	4 740 766

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.7.3 1:3 Hemutrustningslån

Tabell 3.7 Anslagsutveckling 1:3 Hemutrustningslån

Tusental kronor

2007	Utfall	9 665	Anslags- sparande	5 170
2008	Anslag	14 519 ¹	Utgifts- prognos	8 157
2009	Förslag	14 519		
2010	Beräknat	8 519		
2011	Beräknat	8 519		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för att täcka räntekostnader för upplåningen av medel för lån till hemutrustning. Flyktingar och vissa andra utlänningar kan få statliga lån till hemutrustning när de ska etablera hushåll i Sverige. Omfattningen av låneverksamheten bestäms främst av antalet kommunmottagna flyktingar m.fl. och i vilken utsträckning de väljer att ta lån (se tabell 3.2 i avsnitt 3.4.2). Underskottet i verksamheten – i huvudsak låneeftergifter och bristande inbetalningar av räntor och amorteringar – täcks via anslaget.

Regeringens överväganden

Regeringens förslag: Under 2009 får lån tas upp i Riksgäldskontoret för hemutrustningslån intill ett belopp om 1 200 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Kapitalupplåningen för hemutrustningslån sker i Riksgäldskontoret. Den totala låneskulden för upptagna hemutrustningslån beräknas uppgå till knappt 1,2 miljarder kronor vid utgången av 2008. För 2009 beräknas att låneskulden ligger kvar på samma nivå. Lånebehovet bedöms därför fortsatt bli 1 200 000 000 kronor.

Beräknad anslagsnivå

Antalet kommunmottagna flyktingar beräknas minska från 2009 och framåt vilket får till följd ett minskat behov av nya lån. Motsvarande anslagsnivå som för 2008 bedöms tillräcklig för 2009. Från och med 2010 beräknas anslagsbehovet minska med 6 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att ett anslag på 14 519 000 kronor anvisas för 2009. För 2010

och 2011 beräknas anslaget till 8 519 000 kronor för respektive år.

Tabell 3.8 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:3 Hemutrustningslån

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	14 519	14 519	14 519
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-6 000	-6 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	14 519	8 519	8 519

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.7.4 1:4 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare

Tabell 3.9 Anslagsutveckling 1:4 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare

Tusental kronor

2007	Utfall	Anslags- sparande	0	
2008	Anslag	23 800 ¹	Utgifts- prognos	7 845
2009	Förslag	13 000		
2010	Beräknat	13 000		
2011	Beräknat	13 000		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) är ansvarig myndighet för Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare inom EU:s ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar. Anslaget används för utbetalningar till projekt som beviljas medel inom ramen för Integrationsfonden. Projekt som kan få stöd är bl.a. utbildningsinsatser avseende samhällsinformation, språk, historia och kultur.

Under perioden 2007-2013 kommer sammanlagt cirka 825 miljoner euro, motsvarande ca 7,6 miljarder kronor, att fördelas i EU:s medlemsstater för att underlätta integrationen för nyanlända invandrare. Anslaget är nytt fr.o.m. 2008. EU-medlen avser dock projekt som påbörjas under 2007 men projektmedel har inte hunnit utbetalas under 2007.

Regeringens överväganden

Anslagsbeloppet motsvarar EU:s finansiering av projekten. För 2009 beräknas Sverige få 13 miljoner kronor. Bidraget administreras av Svenska ESF-rådet. Inbetalningar från Europeiska kommissionen redovisas under inkomsttitel 6911 Övriga bidrag från EU.

Regeringen föreslår att ett anslag på 13 000 000 kronor anvisas för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 13 000 000 kronor för respektive år.

Tabell 3.10 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 1:4 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008 ¹	23 800	23 800	23 800
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-10 800	-10 800	-10 800
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	13 000	13 000	13 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år

4 Diskriminering

4.1 Omfattning

Området omfattar åtgärder för att förebygga diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, funktionshinder, könsöverskridande identitet eller uttryck samt ålder. I området ingår fr.o.m. den 1 januari 2009 myndigheterna Diskrimineringsombudsmannen och Nämnden mot diskriminering. Vidare ingår stöd till organisationers och stiftelsers verksamhet mot diskriminering, rasism, homofobi och liknande former av intolerans.

Förutom insatser mot diskriminering redovisas generella insatser som berör kön, etnisk tillhörighet eller funktionshinder, liksom tidigare, under områdena Integration och Jämställdhet inom detta utgiftsområde samt under området Handikappolitik utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom området Diskriminering

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
<i>Diskriminering</i>						
2:1 Diskrimineringsombudsmannen				93	92	94
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.				39	15	15
Summa Diskriminering				132	107	109

¹ Inklusive tillägsbudget i samband med 2008 års tillägsbudgetproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tillägsbudget i samband med denna proposition.

4.3 Mål

Regeringens förslag: Målet för regeringens politik mot diskriminering är:

- Ett samhälle fritt från diskriminering.

Skälen för regeringens förslag: Som regeringen aviserade i 2008 års ekonomiska vårproposition (prop. 2007/08:100, avsnitt 4.4.4) och som närmare utvecklas i denna proposition (avsnitt 10.4.1, volym 1) utgår den enhetliga verksamhetsstrukturen. Det innebär att utgiftsområden inte kommer att indelas i politikområden och i förekommande fall inte heller i verksamhetsområden.

Insatserna mot diskriminering och målet för dessa ingick tidigare i politikområdet Integrationspolitik. Det föreslagna målet överensstämmer med ett av de tidigare målen för integrationspolitiken (se avsnitt 3).

I juni 2008 antog riksdagen regeringens proposition Ett starkare skydd mot diskriminering (prop. 2007/08:95, bet. 2007/08:AU7, rskr. 2007/08:219). En ny diskrimineringslag och en ny lag om Diskrimineringsombudsmannen träder i kraft den 1 januari 2009.

Den nya diskrimineringslagen ersätter jämställdhetslagen (1991:433) och sex andra civilrättsliga lagar vilket medför bl.a. att skyddet mot diskriminering i stort sett blir likartat för de olika diskrimineringsgrunderna samtidigt som två nya diskrimineringsgrunder tillkommer; ålder och könsöverskridande identitet eller uttryck. Förbudet mot åldersdiskriminering är dock begränsat till utbildningsverksamhet och arbetslivet i vid mening.

En ny myndighet, Diskrimineringsombudsmannen, ska ha tillsyn över att lagen följs. Detta innebär att Jämställdhetsombudsmannen (JämO), Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO), Handikappombudsmannen (HO) och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) avvecklas den 31 december 2008.

Regeringens inriktning på politiken

Regeringens politik mot diskriminering är inriktad på att:

- minska diskrimineringen och främja lika rättigheter i samhället oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck samt ålder,
- det ska finnas god kunskap om förekomst och omfattning av diskriminering i samhället och att det ska finnas kunskaper om mekanismer bakom diskriminering,
- arbetsgivare ska ha kunskap om diskrimineringslagstiftningen och ska arbeta för att förebygga diskriminering, och
- skapa förutsättningar för arbetet mot rasism och liknande former av intolerans.

4.4 Resultatredovisning

4.4.1 Resultat

I detta avsnitt redovisas resultat av insatser mot diskriminering. Inledningsvis beskrivs situationen rörande förekomst och upplevelser av diskriminering samt kunskap om diskriminering. Därefter redovisas resultat av verksamheten hos ombudsmännen mot diskriminering. Avslutningsvis redovisas resultat av stöd till organisationers och stiftelsers verksamhet mot diskriminering, rasism, homofobi och liknande former av intolerans.

Förekomst av diskriminering

Såväl aktuell forskning som ombudsmannamyndigheternas rapportering ger stöd för att diskriminering förekommer inom olika samhällsområden. Kunskapen om förekomsten av diskriminering har ökat men det är svårt att få en tydlig bild av om diskrimineringen i samhället har ökat eller minskat. Exempelvis saknas det systematiserat insamlade om olika diskrimineringsgrunder som är jämförbara över tid. Det finns även olika metodproblem som påverkar forskningsresultatens tillförlitlighet. Anmälningsbenägenheten är svår att överblicka.

Forskningen på diskrimineringsområdet är i huvudsak inriktad på att undersöka diskriminering inom arbetslivsområdet, särskilt vad gäller diskrimineringsgrunden etnisk tillhörighet. En

tendens är att forskningen allt mer använder sig av experimentella metoder såsom situation testing, en mätmetod som av allt fler forskare anses ge den bästa bilden av förekomsten av diskriminering.

Exempelvis har ett antal studier som gjorts med fiktiva ansökningar om arbete respektive bostad visat att personer med utländskt klingande namn i mindre utsträckning kontaktats av arbetsgivare och hyresvärdar än personer med svenskt klingande namn. I dessa studier har det även funnits skillnader som haft samband med de ansökande personernas kön. Vidare har det gjorts studier av attityder bland arbetsgivare och studenter. En studie har visat på en högre grad av negativa omedvetna attityder gentemot arabiska och muslimska män jämfört med infödda svenska män. Andra resultat har visat på fördomar om personer med funktionshinder hos arbetsgivare. Det finns även rapporter som visat på en hög grad av okunskap om diskrimineringslagstiftningen hos arbetsgivare och andra relevanta samhällsaktörer.

Resultat av insatser hos Jämställdhetsombudsmannen (JämO)

Jämställdhetsombudsmannen (JämO) har de uppgifter som anges i:

- jämställdhetslagen (1991:43),
- lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan,
- lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering,
- lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

JämO har också rätt att föra talan enligt föräldradighetslagen (1995:584).

Tabell 4.2 Fördelning av ärenden under 2007 per lag

Lag	Antal ärenden
Jämställdhetslagen (1991:43)	154
Lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan	4
Lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering	78
Lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever	9
Föräldradighetslagen (1995:584)	72
Övriga (ej JämO:s område)	96
Sammanlagt	413

Under 2007 inkom 413 anmälningar till JämO, vilket motsvarar en ökning med 12 procent jämfört med 2006. Drygt en tredjedel av anmälarna under 2007 var män.

JämO har under 2007 fått in nio anmälningar om diskriminering från de lokala verksamheterna mot diskriminering, vilket kan jämföras med sex anmälningar 2006. Sex av de nio ärendena rörde könsdiskriminering enligt jämställdhetslagen.

Avseende arbetslivsområdet (jämställdhetslagen och föräldradighetslagen) ökade anmälningarna jämfört med 2006. När det gäller jämställdhetslagen ökade dessa med 14 procent. När det gäller ledighetslagen ökade dessa från 11 anmälningar 2006 till 72 anmälningar 2007. Inom detta område rörde de flesta anmälningarna rekrytering och lönevillkor. Anmälningarna om trakasserier har ökat jämfört med föregående år. Tidigare år har den vanligaste anmälan från män varit könsdiskriminering i samband med rekrytering men under 2007 har mer än hälften av mäns anmälningar handlat om lön eller andra anställningsvillkor. Inom föräldradighetslagens område kom de flesta anmälningarna från kvinnor och rörde förbudet mot missgynnande i samband med lönesättning. Att antalet anmälningar ökat så mycket jämfört med 2006, beror sannolikt på att den nya lagstiftningen börjar få genomslag. Dessutom drev JämO en uppmärksam kampanj med syftet att öka medvetenheten om rätten att inte bli missgynnad i samband med föräldradighet.

Inom övriga samhällsområden rörde de flesta anmälningarna området varor, tjänster samt socialförsäkringar. Till skillnad från tidigare år gjordes två tredjedelar av anmälningarna under 2007 inom området varor, tjänster samt socialförsäkringar av kvinnor. Anmälningarna gällde främst socialförsäkringar och tillhandahållande av tjänster. Antalet anmälningar som rör föräld-

raledighetslagen har ökat jämfört med 2006, sannolikt beroende på att den nya lagstiftningen börjar få genomslag. Dessutom drev JämO en uppmärksam kampanj med syftet att öka medvetenheten om rätten att inte bli missgynnad i samband med föräldraledighet.

Under 2007 har JämO ingått 14 förlikningar, vilket är en ökning jämfört med tidigare år, varav elva av dessa inom arbetslivsområdet. Avseende föräldraledighetslagen så kommer fyra mål som JämO tagit till Arbetsdomstolen troligtvis att avgöras under 2008. Därutöver har JämO under 2007 väckt talan i tingsrätt i fyra fall av könsdiskriminering i fråga om socialförsäkring.

Jämfört med tidigare år har JämO granskat betydligt fler jämställdhetsplaner under 2007. En stor andel har granskats inom ramen för *Miljongranskningen*, den granskning av arbetsgivarnas arbete för jämställda löner som startade 2006. Vid utgången av 2007 hade 342 av 379 ärenden avslutats (90 procent) i etapp 1. *Miljongranskningen* har enligt JämO lett till att fler arbetsgivare gjort lönekartläggningar som lever upp till lagens krav. Därigenom har omfattande osakliga löneskillnader på grund av kön upptäckts, rättats till eller förhindrats. Samtidigt har arbetsgivarna genom granskningen fått bättre kunskap om hur arbetet ska bedrivas. I april 2007 gjordes en extern utvärdering av JämO:s arbetsprocesser under granskningens första etapp. Med intryck av denna förbättrade JämO granskningsmetoderna. Dessutom beslutade myndigheten att begränsa omfattningen av den andra etappen av *Miljongranskningen* som inleddes i oktober 2007 eftersom det bedömdes att det ursprungliga målet inte var möjligt att uppnå inom de tänkta tidsramarna. Den andra etappen har lett till utökat samarbete mellan myndigheten och de centrala parterna på arbetsmarknaden. Ett tjugotal arbetsgivarorganisationer och fackliga organisationer har varit involverade i upptakten. Gensvaret hos arbetsgivarna har varit bättre under den andra etappen jämfört med den första.

Resultat av insatser hos Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO)

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering har de uppgifter som anges i:

- lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering,

- lagen (1999:130) om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning,
- lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan,
- lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering, samt
- lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

Tabell 4.3 Fördelning av ärenden under 2007 per lag

Lag	Antal ärenden
Lagen (1999:130) om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning	346
Lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan	15
Lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering	414
Lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever	46
Lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering	84
Sammanlagt	905

Till DO inkom 905 anmälningar om diskriminering under 2007, vilket motsvarar en ökning med 19 procent jämfört med året innan. Tendensen mot en jämnare könsfördelning bland anmälarna håller i sig. Av anmälarna var 58 procent män och 42 procent kvinnor. Andelen kvinnor bland anmälarna har ökat med två procentenheter sedan 2006. DO uppskattar att antalet anmälningar från personer med mörk hudfärg samt romer ökar, vilket troligen har samband med DO:s specifika satsningar på särskilt utsatta grupper.

DO har under 2007 fått in 43 anmälningar om diskriminering från de lokala verksamheterna mot diskriminering, vilket kan jämföras med 77 anmälningar 2006. Av anmälningarna under 2007 har 31 ärenden utretts vidare, medan tolv avslutats direkt.

Anmälningarna avseende arbetslivet ökade under 2007 med 27 procent jämfört med 2006. Av dessa ärenden var 47 procent från arbetssökande och 53 procent från arbetstagare, vilket skiljer sig från året innan (37 procent arbetssökande och 63 procent arbetstagare). En trolig förklaring till detta är att efterfrågan på arbetskraft ökat och därmed är antalet tillfällen då

människor exponeras i olika rekryteringsprocesser fler. Men även anmälningarna från anställda har ökat i absoluta tal. Inom arbetslivet är den största andelen anmälningar från anställda sådana som rör trakasserier. Dessa anmälningar har ökat jämfört med tidigare år. Bland arbetssökande som gjorde anmälan hos DO under 2007 rörde de flesta utebliven intervju, till skillnad från året innan då vanligaste orsaken rörde utebliven anställning.

Inom övriga samhällsområden var anmälningarna inom bostadssektorn störst efter arbetslivsområdet. Tidigare har anmälningar avseende krogbranschen varit störst och mest krävande resursmässigt. Anmälningarna på detta område har sjunkit väsentligt sedan 2005. Den tidigare ökningen av anmälningarna inom krogbranschen och 2007 års ökning av anmälningar rörande bostadssektorn har sammanfallit med DO:s särskilda satsningar på dessa områden.

Under 2007 har 28 förlikningar träffats på arbetslivsområdet. DO har också fört talan i två mål om diskriminering hos Arbetsdomstolen. Talan ogillades i båda fallen. Inom området varor, tjänster och samhällsservice har nio ärenden avslutats med tre domar som rör krogärenden. Utöver dessa har det under 2007 kommit fem domar i tingsrätt och en i hovrätt. Under 2008 för DO talan i ett trettiotal processer.

Under 2007 har DO fokuserat på strategiskt förebyggande arbete vilket medfört färre antal tillsynsärenden. Enligt DO visar inte tillsynsarbetet under 2007 på några förändringar i arbetsgivares kunskap om eller efterlevnad av lagen. Många arbetsgivare fokuserar enligt DO på policyförklaringar och målbeskrivningar men saknar ofta konkreta uppföljningsbara mål som har koppling till kraven på aktiva åtgärder.

DO avslutade bl.a. en tillsyn av hur 15 kommuner lever upp till det lagstadgade kravet på aktiva åtgärder mot diskriminering. DO fann att endast en kommun levde upp till lagens krav då granskningen inleddes. Tillsynen avslutades dock i och med att samtliga granskade kommuner kunde redovisa godtagbara kompletteringar. DO slutförde även en tillsyn av hur elva av de största bostadsbolagen i Sverige lever upp till lagens krav på aktiva åtgärder. Tillsynen ingick i ett större strategiskt projekt som DO initierat gentemot bostadsmarknaden. Endast ett bolag levde upp till lagens krav då granskningen inleddes. Tillsynen avslutades i och med att samtliga

granskade bolag redovisade godtagbara kompletteringar.

Utvärderingen Effekterna av informationsinsatser riktade till grupper särskilt utsatta för diskriminering, gjord av Institutet för studiet av mänskliga rättigheter vid Göteborgs universitet, återrapporterades till regeringen oktober 2007. Utvärderingen visar att effekterna av dessa strategiska informationsinsatser gett tydliga resultat och effekter. Enligt utvärderingen är DO:s långsiktiga och rättighetsbaserade arbetssätt, där grupperna själva utvecklar sitt arbete mot diskriminering, nödvändigt för att skapa en bestående förändring. Utvärderingen visar också att arbetet med referensgrupper är ett strategiskt sätt att med små resurser nå ut nationellt.

Resultat av Handikappombudsmannens (HO) insatser

Handikappombudsmannen (HO) har de uppgifter som anges i:

- lagen (1992:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder,
- lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen,
- lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan,
- lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering, samt
- lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

Tabell 4.4 Fördelning av ärenden under 2007 per lag

	Antal ärenden
Lagen (1992:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder	85
Lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan	16
Lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering	94
Lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever	30
Lagen (1994:749) om Handikappombudsmannen	788
Sammanlagt	1 013

Antalet anmälningsärenden hos HO under 2007 har nästan fördubblats jämfört med 2006. Detta

kan till största delen förklaras med två massanmälningsaktioner från handikapporganisationer. Nästan alla massanmälningar rör företeelser som inte skyddas av dagens diskrimineringslagstiftning. De kategoriseras därför som anmälningsärenden enligt lagen om Handikappombudsmannen och avslutas utan utredning, men vid behov med hänvisning till respektive tillsynsmyndighet. Antalet anmälningar enligt diskrimineringslagarna var 225 under 2007, vilket är en marginell ökning jämfört med 2006.

De senaste två åren har något fler kvinnor än män vänt sig till HO. I stort är könsfördelningen bland personer som anmäler diskriminering eller söker råd hos HO relativt jämn.

HO har under 2007 fått in 13 anmälningar om diskriminering från de lokala verksamheterna mot diskriminering, vilket kan jämföras med fem anmälningar 2006.

Anmälningarna inom arbetslivsområdet har minskat marginellt. Över tid ligger antalet anmälningar per år på samma nivå inom samtliga samhällsområden. Lagen (1992:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder skärptes den 1 december 2006 då arbetsgivaren blev skyldig att också vidta skäliga stöd- och anpassningsåtgärder för anställda med funktionshinder. Trots detta har anmälningarna inte ökat. HO påpekar att myndigheten inte kunnat prioritera riktade informationsinsatser om denna förändring, vilket skulle kunna vara en av förklaringarna till att anmälningarna inte har ökat.

Under 2007 har HO haft fler förlikningar och fler pågående domstolsprocesser än någonsin. HO uppnådde nio förlikningar under 2007 – lika många som uppnåddes under 2005 och 2006 tillsammans. Framför allt har antalet förlikningar inom området varor, tjänster och samhällsservice ökat. Vid utgången av 2007 pågick prövning i domstol av fyra ärenden, varav ett arbetslivs-ärende och tre ärenden inom området varor, tjänster och samhällsservice.

I sitt arbete med utbildning och information samverkar HO med ett stort antal myndigheter och organisationer, bl.a. Handisam, Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige, Skolverket och funktionen Barn- och elevombudet för likabehandling (BEO) samt olika handikapporganisationer. HO har t.ex. regelbundna informella möten med representanter för Handikappförbunden (HSO). HO har under 2007 medverkat som föreläsare vid 35 externa semina-

rier och konferenser. Dessa har riktat sig till medlemmar i handikapprörelsen och personal som i sitt arbete möter personer med funktionshinder, t.ex. landstingens handikappkonsulenter, landstingens handikapphandläggare, BOSSE Råd, Stöd och Kunskapscenter samt Socialstyrelsen.

Resultat av insatser hos Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)

Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) har de uppgifter som anges i:

- lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning,
- lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan,
- lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering, samt
- lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

Enligt förordningen (1999:70) med instruktion för Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) ska HomO också verka för att diskriminering på grund av sexuell läggning inte förekommer på några andra områden i det svenska samhället samt förebygga och motverka homofobi.

Tabell 4.5 Fördelning av ärenden under 2007 per lag

	Antal ärenden
Lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning	10
Lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan	0
Lagen (2003:307) om förbud mot diskriminering	22
Lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever	3
Anmälningar ej hänförliga till ovan angivna lagar)	12
Sammanlagt	47

Under 2007 mottog HomO 47 anmälningar från personer som ansett sig drabbade av diskriminering av skäl som har samband med sexuell läggning. Antalet anmälningar är marginellt högre

jämfört med 2006. Över tid kan det noteras att antalet anmälningar per år ligger på samma nivå inom samtliga samhällsområden.

Andelen män som anmäler diskriminering är drygt dubbelt så stor som andelen kvinnor. Under 2007 har dock kvinnornas andel av dem som efterfrågar råd och stöd ökat påtagligt till att nu utgöra 48 procent.

Inga anmälningsärenden har under 2007 inkommit till HomO via någon lokal verksamhet mot diskriminering.

Jämfört med andra samhällsområden som täcks in av diskrimineringslagstiftningen har HomO, relativt sett, inte så många anmälningar som rör arbetslivet. Detta trots att förfrågningarna som rör arbetslivets område är vanligast förekommande bland de hundratals kontakter som allmänheten tar med myndigheten. Detta bedöms delvis bero på att rädslan för offentlighet och publicitet kan ha en avhållande effekt på benägenheten att göra anmälan.

Inom området varor, tjänster och samhällsservice har anmälningar och förfrågningar om råd och stöd med anknytning till samkönade familjereationer och föräldraskap fortsatt komma in till myndigheten.

Under 2007 ingick HomO sex förlikningar jämfört med fyra under 2006. Vid årets slut pågick tre processer, samtliga inom området varor, tjänster och samhällsservice.

HomO har ingått i styrgruppen för det EU-finansierade samarbetsprojektet *Fritt Fram* som under 2007 avslutats. Mellan 2002-2007 utvecklade projektet metoder mot diskriminering på grund av sexuell läggning i arbetslivet. Under året avslutades även det EU-finansierade projektet *Under ytan* – om att förstå och förändra normer och värderingar i skolan. HomO var en av flera partners i projektet (bl.a. Myndigheten för skolutveckling, Lärarnas riksförbund och RFSL). Utbildningsmaterial utvecklades och omfattande utbildningsinsatser i pilotkommuner genomfördes inom ramen för projektet. Totalt sett har projektet under 2006 och 2007 utbildat fler än 3 500 personer.

HomO har nyligen utvecklat en särskild webbplats med ett handledningsmaterial för kommunernas arbete med att skapa lika villkor för alla medborgare oavsett sexuell läggning. HomO har även genomfört särskilda utbildningsinsatser riktade mot hälso- och sjukvården och rättsväsendets myndigheter.

Fördjupad samverkan mellan ombudsmännen mot diskriminering – JämO, DO, HO och HomO

Samarbetet mellan JämO, DO, HO och HomO har vidareutvecklats och fördjupats under 2007. Gemensamma projekt och informationsutbyte sker på olika nivåer mellan myndigheterna. Med anledning av den kommande sammanslagningen av myndigheterna har t.ex. återkommande gemensamma utbildningar om de olika diskrimineringsgrunderna genomförts.

I syfte att dels stödja universiteten och högskolorna i deras förebyggande arbete och informationsverksamhet, dels rätt inrikta den egna verksamheten på området, har ombudsmännen gemensamt upprättat en strategisk plan för information och medverkan under nästkommande år. Dessutom har en intensifierad tillsynsverksamhet inom området påbörjats under 2008.

Inom skolområdet har ombudsmännen fortsatt att satsa på att samverka med Barn- och elevombudet vid Skolverket samt Skolverkets utbildningsinspektion. Intresset för utbildning kring lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever har varit fortsatt stort från förskolor och skolor. Ombudsmännen har därför prioriterat att tillgodose detta utbildningsbehov framför att utöva strikt tillsyn av likabehandlingsplaner.

Ombudsmännen har tillsammans genomfört utbildningsinsatser av de lokala verksamheterna mot diskriminering under 2007.

Dessutom deltog ombudsmännen också i styrgruppen som under ledning av Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige samordnade det nationella genomförandet av EU:s kampanj Europeiska året för lika möjligheter för alla 2007.

Ett antal sektorsmyndigheter och länsstyrelserna har utarbetat strategier för arbete mot diskriminering i samråd med DO, HomO och Handisam. Samtliga myndigheter har upprättat någon slags strategi. Enligt ombudsmännen har ambitionsnivån varierat, liksom behovet av råd och stöd.

Resultat av insatser mot diskriminering, rasism, homofobi och liknande former av intolerans

Arbetet mot diskriminering, rasism och liknande former av intolerans bedrivs inom flera områden, t.ex. rättsväsendet. Inom området Diskrimine-

ring finns medel bl.a. till ideella organisationers arbete på området.

Med stöd av förordningen (2002:989) om statligt stöd för verksamhet som förebygger och motverkar diskriminering, utbetalades 14,2 miljoner kronor till 20 lokala verksamheter mot diskriminering under 2007. Lika många verksamheter ges ekonomiskt stöd för 2008, då 35 olika verksamheter ansökte om stöd.

Under 2007 utbetalades 5,9 miljoner kronor i stöd till organisationer som arbetar mot rasism och liknande former av intolerans. Den 1 april 2008 trädde en ny stödordning i kraft för statsbidrag till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans; förordningen (2008:62) om statsbidrag till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans.

Under 2007 utbetalades 6,3 miljoner kronor i stöd till organisationer för homosexuella, bisexuella samt transpersoner. Från och med den 1 juli 2008 gäller den nya förordningen (2008:349) om statsbidrag till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck.

Samtliga bidragssystem hanteras av Ungdomsstyrelsen sedan årsskiftet 2007/08.

4.4.2 Analys och slutsatser

Det finns indikationer på att lagstiftningen mot diskriminering fått större genomslag och att ombudsmännens arbete effektiviserats. Fler personer har fått upprättelse genom ombudsmännens försorg, fler förlikningar har uppnåtts och fler stämningar har lämnats till domstol.

Exempelvis driver och utreder JämO, DO, HO och HomO fler fall än tidigare. Ett annat exempel på effekt av ombudsmännens tillsynsarbete är JämO:s massgranskning av lönekartläggningar och handlingsplaner för jämställda löner som bl.a. resulterade i att ett stort antal arbetsgivare identifierade och rättade till osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män som totalt motsvarar lönejusteringar som uppgår till nästan 43 miljoner kronor.

Ombudsmännen mot diskriminering har i högre grad fördjupat sitt samarbete inför inrättandet av Diskrimineringsombudsmannen.

4.5 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte haft några invändningar eller anmärkningar rörande ombudsmännen mot diskriminering.

4.6 Politikens inriktning

Att skyddas mot diskriminering är en mänsklig rättighet. Förbudet mot diskriminering finns inskrivet i ett stort antal konventioner om mänskliga rättigheter. Enligt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna är alla människor födda fria och lika i värde och rättigheter. Icke-diskrimineringsprincipen är en viktig beståndsdel även när det gäller att säkerställa rättigheter för de nationella minoriteterna.

Ett sätt att motverka diskriminering och därmed verka för grundläggande mänskliga rättigheter är genom lagstiftning. För att diskriminering ska kunna bekämpas på ett verkkningsfullt sätt är det viktigt att lagstiftningen är så effektiv och så heltäckande som möjligt.

Regeringen har genom den nya diskrimineringslagen, som ersätter jämställdhetslagen och sex andra civilrättsliga lagar, samt genom inrättandet av en ny myndighet, Diskrimineringsombudsmannen, skapat förutsättningar för att diskrimineringen ska bekämpas mer effektivt.

Diskrimineringsförbudet i den nya lagen omfattar dels en stor del av samhällslivet, dels många situationer som i dag inte omfattas av ett förbud. Två nya diskrimineringsgrunder - könsöverskridande identitet eller uttryck respektive ålder - införs. Det ska också kosta att diskriminera. En diskrimineringsersättning införs. Sådan ersättning ska både vara en ersättning för den kränkning som diskrimineringen innebär och avskräcka från diskriminering. Lagen träder i kraft den 1 januari 2009 och samma dag inrättas den nya myndigheten Diskrimineringsombudsmannen.

Syftet med att slå samman ombudsmännens verksamhet är att skapa en mer effektiv tillsyn av efterlevnaden av diskrimineringslagen. En enda myndighet mot diskriminering och för lika rättigheter kan få större genomslagskraft, tyngd och auktoritet. Den nya ombudsmannen får dessutom utökade befogenheter. Kompetens

och erfarenhet som gäller en diskrimineringsgrund kan komma andra grunder till godo.

En förutsättning för att den nya reformen ska få genomslag i praktiken är att både den som anser sig utsatt för diskriminering och den som diskrimineringsförbuden riktar sig till får kunskap och information om den nya lagen och den nya myndigheten. Därför kommer en informations- och utbildningsinsats att genomföras.

Genom den nya lagen och sammanslagningen av ombudsmännen förstärks förutsättningarna för ett mer effektivt arbete mot diskriminering avsevärt. Åtgärder mot diskriminering måste även i fortsättningen ha högsta prioritet. Som framgår av propositionen Ett starkare skydd mot diskriminering (prop. 2007/08:95) har regeringen för avsikt att skyndsamt låta komplettera Diskrimineringskommitténs överväganden med ytterligare underlag och därefter återkomma till riksdagen. Det gäller exempelvis frågan om bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder som en form av diskriminering och dess ekonomiska konsekvenser. Arbetet mot diskriminering ingår dessutom i regeringens satsning på integration som presenteras i samband med budgetpropositionen.

Att identifiera effektiva metoder i arbetet mot diskriminering är av lika stor vikt som att ha en effektiv lagstiftning mot diskriminering. Regeringen avser att överväga behovet av ytterligare åtgärder efter utvärderingarna av försöket med avidentifierade ansökningshandlingar vid ett antal myndigheter och antidiskrimineringsstrategier som utarbetats av ett antal centrala myndigheter.

Principen om icke-diskriminering ska inte enbart drivas nationellt utan även i olika internationella sammanhang. Under det svenska ordförandeskapet i EU kommer Sverige att arrangera en EU-konferens (Equality Summit) om arbetet mot diskriminering. Konferensen är initierad av och genomförs i samarbete med Europeiska kommissionen. I kommissionens arbetsprogram för 2008 aviserades ett förslag om ett nytt EG-direktiv på diskrimineringsområdet utanför arbetslivet med syfte att ge samma skydd mot diskriminering oavsett diskrimineringsgrund. I början av juli 2008 presenterade kommissionen ett förslag om nytt direktiv med förbud mot diskriminering på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Förhandlingar om förslaget har inletts under hösten 2008.

Insatser mot rasism, homofobi och andra former av intolerans har kopplingar till arbetet mot diskriminering. Rättsväsendets insatser mot dessa företeelser är centrala, men regeringen främjar även andra aktörers arbete, inte minst mot bakgrund av indikationer på att mobiliseringen bland våldsamma främlingsfientliga organisationer ökar. De statliga stödinsatserna omfattar bl.a. ekonomiskt stöd till ideella organisationer som bedriver verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans samt stöd till organisationer för homosexuella, bisexuella, transexuella och personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. Dessa stöd utgör ett viktigt bidrag i arbetet med dialogen för en förstärkt gemensam värdegrund.

4.7 Budgetförslag

4.7.1 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

**Tabell 4.6 Anslagsutveckling 2:1
Diskrimineringsombudsmannen**

Tusental kronor

2007	Utfall	Anslags- sparande
2008	Anslag	Utgifts- prognos
2009	Förslag	93 056
2010	Beräknat	92 480 ¹
2011	Beräknat	94 427 ²

¹ Motsvarar 89 746 tkr i 2009 års prisnivå.

² Motsvarar 89 747 tkr i 2009 års prisnivå.

Anslaget används för Diskrimineringsombudsmannens förvaltningskostnader. Från anslaget finansieras också Nämnden mot diskriminering. Under 2009 får anslaget även användas för kostnader avseende avvecklingen av JämO, DO, HO och HomO.

Regeringens överväganden

Diskrimineringsombudsmannen inrättas den 1 januari 2009. Regeringen föreslår att anslagsnivån för den nya myndigheten ska motsvara den samlade anslagsnivån för JämO, DO, HO och HomO. Vidare föreslår regeringen att avvecklingen av JämO, DO, HO och HomO finansieras från anslaget. Kostnaden för avvecklingen beräknas uppgå till 3 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att ett anslag på 93 056 000 kronor anvisas för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 92 480 000 respektive 94 427 000 kronor.

Tabell 4.7 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	0	0	0
Beslut	93 056	92 480	94 427
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	93 056	92 480	94 427

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2008 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.7.2 2:2 Åtgärder mot diskriminering, rasism m.m.

Tabell 4.8 Anslagsutveckling 2:2 Åtgärder mot diskriminering, rasism m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande
2007	Utfall	
2008	Anslag	Utgifts-prognos
2009	Förslag	39 072
2010	Beräknat	14 950
2011	Beräknat	14 950

Anslaget används för insatser mot diskriminering, rasism, homofobi och liknande former av intolerans. Anslaget används också för stöd till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck.

Regeringens överväganden

Från och med 2009 överförs ca 33 miljoner kronor från anslaget 10:2 *Integrationsåtgärder, m.m.* Av detta avser 8,9 miljoner kronor permanenta medel, varav 2,6 miljoner kronor avser stöd till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans, samt 6,3 miljoner kronor avser stöd till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. Resterande medel är tillfälliga och avser insatser mot diskriminering, rasism och liknande former av intolerans under 2009.

Från och med 2009 tillförs anslaget 6 miljoner kronor permanent till åtgärder mot diskriminering, rasism, m.m.

Regeringen föreslår att anslaget finansierar informationsinsatser om den nya diskrimineringslagen under 2009.

Regeringen föreslår att ett anslag på 39 072 000 kronor anvisas för 2009. För 2010 och 2011 beräknas anslaget till 14 950 000 respektive 14 950 000 kronor.

Tabell 4.9 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 2:2 Åtgärder mot diskriminering, rasism m.m.

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	0	0	0
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	6 000	6 000	6 000
Överföring till/från andra anslag	33 072	8 950	8 950
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	39 072	14 950	14 950

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5 Jämställdhet

5.1 Omfattning

Området omfattar samordning av regeringens jämställdhetspolitik samt särskilda jämställdhetsåtgärder. Insatser som rör diskriminering på grund av kön redovisas under området Diskriminering inom detta utgiftsområde.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom området jämställdhet

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Budget 2008 ¹	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011
<i>Jämställdhet</i>						
3.1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	47	393	305	400	400	7
Summa Jämställdhet	47	393	305	400	400	7
Summa Äldreanslag	1	0	0	0	0	0
Summa Jämställdhet	48	393	305	400	400	7

¹ Inklusive tilläggsbudget enligt 2008 års tilläggsbudgetproposition (bet.2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Prognosen för utfallet 2008 är lägre än anvisade medel. Detta beror bl.a. på att huvuddelen av de medel som beräknas för att finansiera åtgärderna i den handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (skr. 2007/08:167) som regeringen överlämnat till riksdagen, kommer att belasta statsbudgeten först under 2009.

5.3 Mål

Regeringens förslag: Målet för jämställdhetspolitiken är:

- Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Målen för politikområdet Jämställdhet upphör.

Skälen för regeringens förslag: Som regeringen aviserade i 2008 års ekonomiska vårproposition (prop. 2007/08:100, avsnitt 4.4.4) och som närmare utvecklas i denna proposition (avsnitt 10.4.1, volym 1) utgår den enhetliga verksamhetsstrukturen. Det innebär att utgiftsområden inte kommer att indelas i politikområden och i förekommande fall inte heller i verksamhetsområden.

Mot denna bakgrund bör målet för politikområdet Jämställdhetspolitik upphävas. Vidare föreslås att det istället bör införas ett nytt mål mot vilka verksamheter inom utgiftsområdet ska redovisas och följas upp. Det regeringen nu föreslår har samma lydelse som tidigare-att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Regeringen redovisar nedan jämställdhetspolitikens inriktning. Inriktningen överensstämmer med de tidigare delmålen.

Regeringens inriktning för området

Följande delmål anger inriktningen av regeringens politik inom området:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha

samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Regeringen avser att göra en översyn av dessa mål.

5.4 Resultatredovisning

5.4.1 Indikatorer

Resultaten av jämställdhetspolitiken mäts dels genom utvecklingen av de ekonomiska resursernas fördelning mellan kvinnor och män samt kvinnors och mäns representation i kommittéer och statliga styrelser, dels genom utvecklingen när det gäller jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet och myndigheterna. Jämställdhetspolitikens resultat framkommer även i övriga utgiftsområdets resultatredovisningar.

5.4.2 Resultat

Utvecklingen av fördelningen av de ekonomiska resurserna mellan kvinnor och män redovisas i bilaga 5. Av bilagan framgår att även om man kan se tendenser till utjämning mellan könen när det gäller ekonomiska resurser går utvecklingen långsamt.

I bilagan till detta avsnitt ges en redovisning av könsfördelningen i statliga myndigheters styrelser vid utgången av 2007. Andelen kvinnor i de centrala myndigheternas styrelser uppgick då till 48 procent. Det innebär att andelen kvinnor ökat med en procentenhet sedan december 2006, vilket är en procentenhet lägre än det var i december 2005 då andelen kvinnor var 49 procent. Arbetet med att nå slutmålet 50 procent kvinnor bland ledamöterna i de centrala myndigheternas styrelser fortsätter.

Jämställdhetspolitiken har tillförts ekonomiska resurser sedan regeringen tillträdde. Nedan görs en redovisning av de insatser som har möjliggjorts genom denna satsning.

Forskning om kvinnors hälsa

Regeringen har gett Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) i uppdrag att initiera ett forskningsprogram om kvinnors hälsa.

Programmet omfattar 90 miljoner kronor under en treårsperiod. Sammanlagt sjutton projekt startar under 2008.

Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Riksdagen behandlade den 7 maj 2008 en handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39). Handlingsplanen innehåller 56 åtgärder och beräknas till totalt drygt 800 miljoner kronor. Åtgärderna fördelar sig på sex insatsområden; ökat skydd och stöd till våldsutsatta, stärkt förebyggande arbete, stärkt kvalitet och effektivitet i rättsväsendet, utveckling av insatser riktade till våldsutövare, ökad samverkan och ökade kunskaper. Genomförandet av handlingsplanen kommer att följas upp och regeringen avser att lämna en redovisning till riksdagen 2010.

Liksom tidigare år har länsstyrelserna under innevarande år fortsatt arbetet med att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. I de tre storstadslänen har länsstyrelserna lämnat fortsatt stöd till skyddat boende, särskilt avsett för individer utsatta för hedersrelaterat våld, med hela landet som upptagningsområde. I december 2007 uppgav dessa länsstyrelser att det fanns 185 platser i olika boendeformer för detta ändamål. Det förefaller som att behovet av platser i skyddat boende kan tillgodoses genom befintliga platser samt att det vid behov går att rekvirera ytterligare platser i t.ex. familjehem.

Regeringen har sedan riksdagens behandling gett Ungdomsstyrelsen i uppdrag att bl.a. kartlägga förekomsten av arrangerade äktenskap mot en parts vilja, och att genomföra utbildningar som syftar till att förebygga mäns våld mot flickor och unga kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Rikspolisstyrelsen fortsätter uppdraget om insatser rörande mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Uppdraget genomförs inom ramen för Rikspolisstyrelsens projekt Brott i nära relationer. En nationell strategi tas fram mot brott i nära relationer. Syftet är att Polisens arbete ska bedrivas mer enhetligt och att kvaliteten ska höjas.

Även Åklagarmyndigheten respektive Domstolsverket har fått i uppdrag att stärka kompe-

tensen när det gäller frågor om mäns våld mot kvinnor. Rikspolisstyrelsen har också fått i uppdrag att utveckla och bygga upp en fysisk miljö särskilt anpassad för att utreda våld mot kvinnor. Socialstyrelsen har bl.a. fått i uppdrag att utvärdera metoder och arbetssätt inom socialtjänstanknutna verksamheter för våldsutsatta kvinnor respektive barn som bevittnar våld. Vidare ska Socialstyrelsen ta fram ett utbildningsmaterial som belyser problemet med våld som riktas mot funktionshindrade kvinnor. Socialstyrelsen ska även fördela medel till frivilligorganisationer som arbetar för att utveckla brottsofferverksamhet riktad till homo- och bisexuella personer som utsatts för våld i nära relation. Socialstyrelsen ska dessutom utreda och analysera förutsättningarna för att införa ett system för utredningar avseende kvinnor som har avlidit med anledning av brott i nära relationer.

Uppsala universitet, Nationellt centrum för Kvinnofrid (NCK), har fått ett förlängt och utvidgat uppdrag att utarbeta ett nationellt program för hälso- och sjukvården avseende omhändertagande av offer för sexualbrott. NCK ska även vidareutveckla metoder inom hälso- och sjukvården för att fråga patienter om deras personliga erfarenheter av våld. De har även fått ett utökat uppdrag om att sprida information och kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

Handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Den 10 juli 2008 beslutade regeringen att till riksdagen överlämna en handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (skr. 2007/08:167). I skrivelsen redogör regeringen för sin syn på och åtgärder för hur prostitution och människohandel för sexuella ändamål ska bekämpas och hur människor som utsatts för detta ska kunna få ökat skydd och stöd. Handlingsplanen innehåller även åtgärder för att stärka det förebyggande arbetet, höja kvaliteten och effektiviteten i rättsväsendet, öka samverkan samt öka kunskapen. Handlingsplanen innehåller 36 åtgärder för vilka kostnaderna beräknas till totalt 213 miljoner kronor.

En samlad uppföljning av handlingsplanen kommer att göras 2011 och regeringen avser att

därefter återkomma till riksdagen med en redovisning av uppföljningen.

Kvinnors karriärutveckling i staten

Verket för förvaltningsutveckling (Verva) redovisade den 14 mars 2008 en förstudie av ett karriärutvecklingsprogram för kvinnor i staten. Syftet är att stödja kvinnors karriärutveckling i staten och därigenom också minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män i staten.

I juni 2008 gav regeringen Verva i uppdrag att genomföra ett program för kvinnors karriärutveckling i staten. En sammanfattande rapport om hur programmet avlöst ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2011. En utvärdering av programmets effekter kommer att genomföras efter det att programmet har avslutats.

Jämställdhetsinsatser i skolan

Regeringen har i juni 2008 fattat beslut om en rad åtgärder för att främja jämställdheten i skolan. Totalt satsas 110 miljoner kronor under tre år.

En jämställdhetsdelegation för skolan kommer att inrättas med uppgift att analysera könsskillnaderna i utbildningsresultat, utvärdera metoder för att bryta traditionella könsmonster, föreslå lämpliga insatser m.m.

I satsningen ingår även fortbildning av lärare och annan skolpersonal om könsmonster, hederstraditioner samt sex- och samlevnadsundervisning. Myndigheten för skolutveckling ska stödja elevhälsan för att motarbeta psykisk ohälsa och Högskoleverket ska bl.a. analysera könsskillnader i studieval vad gäller lärarutbildningens olika inriktningar samt föreslå lämpliga åtgärder för att uppnå en jämnare könsfördelning på lärarutbildningen.

Stärka minoritetskvinnor

Regeringen genomför särskilda insatser under en treårsperiod för att stärka minoritetskvinnornas ställning i samhället. Sametinget har fått i uppdrag att genomföra en särskild satsning för att främja samiska kvinnors delaktighet i samhälle och stärka deras ställning i det politiska

beslutsfattandet. Uppsala universitet har fått i uppdrag att genomföra en studie om behovet av riktade utbildningsinsatser för kvinnor som tillhör nationella minoriteter. Ungdomsstyrelsen har fått i uppdrag att stödja jämställdhetsarbetet bland de nationella minoriteterna genom att bl.a. fördela medel till jämställdhetsprojekt som genomförs av organisationer som företräder dessa grupper.

Jämställdhetsintegrering

Arbetet med att genomföra regeringens plan för jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet har fortsatt. Planen ska förbättra förutsättningarna för att ett jämställdhetsperspektiv införlivas i alla steg av beslutsprocessen, av de aktörer – handläggare och chefer – som normalt sett deltar i beslutsfattandet. Syftet är att jämställdhetsperspektiv ska synliggöras i de underlag som Regeringskansliet tar fram inför regeringens beslut, så att regeringens jämställdhetspolitik får genomslag.

Regeringen har beslutat att förlänga planens giltighetstid t.o.m. 31 december 2010 och samtidigt fastställt ett handlingsprogram för arbetet under 2008 och 2009.

Statistiska centralbyrån har följt upp en av indikatorerna kopplade till planen, den indikator som avser könsuppdelad statistik i budgetpropositionen för 2008. Uppföljningen visar att andelen tabeller och diagram som uppfyller kravet att den individbaserade statistiken ska vara könsuppdelad samt kommenterad och analyserad efter kön för de olika politikområdena var 33 procent. Motsvarande andel för finansplanen och bilagor var 57 procent. Jämfört med föregående år var det en förbättring för berörda politikområden då andelen var 29 procent och en försämring för finansplanen och bilagor då andelen där uppgick till 61 procent.

Regeringen stödjer genomförandet av jämställdhetsintegrering i kommunala verksamheter genom ett bidrag på 100 miljoner kronor till Sveriges Kommuner och Landsting. Syftet är att uppnå en kvalitetssäkring av offentligt finansierade verksamheter på kommunal och landstingskommunal nivå för att garantera att dessa svarar mot båda köns villkor och behov. Det övergripande målet med satsningen är att uppnå konkreta verksamhetsförbättringar i de kommu-

ner, landsting, regionala självstyrelseorgan och kommunala samverkansorgan som inom ramen för satsningen får stöd att genomföra jämställdhetsintegrering.

Regeringen har i juli 2008 gett Göteborgs universitet uppdrag att ge stöd till statliga myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering. Uppdraget omfattar bl.a. att vidareutveckla metoder för jämställdhetsintegrering, att skapa ett forum för erfarenhetsutbyte om jämställdhetsintegrering och skapa förutsättningar för ett långsiktigt stöd för jämställdhetsintegrering. Uppdraget ska slutligt redovisas till regeringen senast den 31 december 2010.

Jämställdhetsprojekt

De projektmedel som finns inom området är avsedda att stödja organisationer och verksamheter som driver projekt som syftar till att främja jämställdhet. Fram till den 31 januari 2008 har beslut fattats av Delegationen för fördelning av bidrag till kvinnors organisering och jämställdhetsprojekt (Ju 2005:15). Under 2007 fördelades 5,2 miljoner kronor till 21 organisationer.

Då ansökningarna för jämställdhetsprojekt fördelas på de fyra jämställdhetspolitiska delmålen framkommer att över hälften av ansökningarna kan kopplas till delmålet ”makt och inflytande” medan det är mer sällsynt med ansökningar som rör delmålet ”ekonomisk jämställdhet”. Projektens inriktning har stor ämnesbredd. Det är relativt vanligt med ansökningar som syftar till att bedriva jämställdhetsintegrering i den egna organisationen. Flera projekt är inriktade på utbildning t.ex. utbildning i jämställt föräldraskap för anställda vid BVC, utbildning i asylrätt ur ett jämställdhetsperspektiv och utbildning i jämställdhetsfrågor inom kultursektorn.

Medel för jämställdhetsprojekt inom kultursektorn har fördelats till fyra projekt. Medlen har fördelats inom scenkonstområdena teater, dans och folkmusik och projekten rör jämställdhetsintegrering inom den egna organisationen och skapandet av nätverk och mentorsstöd för kvinnor som är skådespelare, musiker och dansare.

Sedan den 1 februari 2008 beslutar Ungdomsstyrelsen om bidrag till jämställdhetsprojekt. Ungdomsstyrelsen har hittills under 2008

fördelat 3,9 miljoner kronor till 20 projekt. Cirka hälften av projekten drivs av föreningar som representerar personer med utländsk bakgrund.

5.4.3 Analys och slutsatser

Jämställdhetspolitiken är sektorsövergripande, dvs. ett politikområde vars måluppfyllelse i hög grad är beroende av beslut och insatser inom andra politikområden. Det innebär att den direkta kopplingen mellan mål, resurser och resultat ofta kan vara svårbedömd, i synnerhet på kort sikt.

Regeringen tillförde i budgetproposition för 2007 medel för särskilda jämställdhetsinsatser. Regeringen avser att följa upp satsningen och göra en bedömning av resultat och måluppfyllelse, för att därefter ta ställning till eventuella fortsatta insatser inom jämställdhetspolitiken fr.o.m. 2011. Regeringen avser även att lämna en samlad redovisning till riksdagen, i vilken en sammantagen bedömning av effekter och resultat redovisas.

5.5 Revisionens iakttagelser

Ingen granskningsrapport eller effektivitetsrevision har lämnats som berör området.

5.6 Politikens inriktning

Regeringens jämställdhetspolitik syftar dels till att motverka och förändra system som konserverar fördelningen av makt och resurser mellan könen på en samhällelig nivå, dels till att skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt och möjlighet att påverka sin livssituation. När kvinnor och män delar makt och inflytande i alla delar av samhällslivet får vi ett mer rättvist och demokratiskt samhälle. Jämställdhet bidrar också till ekonomisk tillväxt genom att människors kompetens och skaparkraft främjas. Inom ramen för en politik för full sysselsättning och minskat utanförskap är det regeringens strävan att skapa förutsättningar och möjligheter för både kvinnor och män i fråga om arbete och företagande.

Regeringen har avsatt 100 miljoner kronor per år 2007–2009 för att främja kvinnors företagande och stärka kunskaperna om kvinnors företagande. Jämställdhet genomsyrar hela regeringens politik. Det är genom insatser inom exempelvis den ekonomiska politiken, arbetsmarknadspolitiken, familjepolitiken och utbildningspolitiken som förutsättningarna för jämställdhet formas. Jämställdhetspolitiken har en pådrivande och samordnande roll i detta arbete.

När barn är berörda av åtgärder utifrån jämställdhetspolitiken ska hänsyn tas till deras särskilda förutsättningar och behov.

Med regeringens satsning har jämställdhetspolitiken utvecklats, blivit mer kraftfull och spelar en mer aktiv roll. Arbetet med jämställdhetsintegrering, som syftar till att ge de jämställdhetspolitiska målen genomslag i hela regeringens politik fortsätter samtidigt som ökade möjligheter har skapats för att genomföra kompletterande insatser inom andra delar av regeringens politik.

Exempel på sådana insatser är handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, handlingsplanen mot prostitution och människohandel samt den jämställdhetsinsats inom skolans område som regeringen fattade beslut om i juni 2008. Ytterligare åtgärder redovisas under rubriken 5.4.2. Resultat.

Inriktningen av jämställdhetspolitiken ligger fast. Arbetet med jämställdhetsintegrering ska fördjupas och ytterligare åtgärder kommer att initieras inom samhällsområden som är väsentliga för jämställdhetspolitiken.

Arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet ska genomföras i enlighet med den plan som omfattar tiden fram t.o.m. 2010. Ett handlingsprogram för genomförandet har fastställts för 2008 och 2009. Syftet är att lyfta fram jämställdhetsperspektivet i regeringens beslutsunderlag.

Vid sidan av arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet har regeringen beslutat om resurser för att stödja utvecklingen av arbetet inom andra delar av samhället.

En av grunderna i jämställdhetspolitiken utgörs av strävan mot ekonomisk självständighet för både kvinnor och män, dvs. att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar till arbete, utbildning och egen försörjning. Det handlar om att ha samma möjligheter att komma in på arbetsmarknaden, att kunna stanna kvar och

utvecklas där och att kunna kombinera arbete och familjeliv.

Majoriteten av de deltidsarbetande är kvinnor. Vissa av dem har av olika skäl valt att arbeta deltid, kanske på grund av små barn och för att få vardagslivet att gå ihop, men många kvinnor vill arbeta mer. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder som stimulerar till arbete och gör det mer lönsamt att utöka arbetstiden. Vidare främjas åtgärder som stimulerar arbetsgivarna att anställa kvinnor, får fler kvinnor att starta och driva företag, stimulerar pappor att ta ut en större del av föräldraförsäkringen och som underlättar vardagslivet för familjer. Detta utgör sammantaget en god grund för ökad jämställdhet.

I syfte att skapa förutsättningar för analys, uppföljning och samordning pågår arbetet med att ta fram en samlad strategi vad gäller jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet.

5.7 Budgetförslag

5.7.1 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tabell 5.2 Anslagsutveckling 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor

2007	Utfall	46 609	Anslags-sparande	373 230
2008	Anslag	392 660 ¹	Utgifts-prognos	304 531
2009	Förslag	400 094		
2010	Beräknat	400 094		
2011	Beräknat	6 901		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (bet. 2007/08:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för att stödja projekt och insatser som främjar jämställdheten mellan kvinnor och män.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2009 för anslaget 3.1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* besluta om bidrag till forskning om kvinnors hälsa som innebär utgifter på högst 39 500 000 kronor under 2010.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har gett Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) i uppdrag att inrätta ett forskningsprogram om kvinnors hälsa. Då stöd till forskning ges i form av fleråriga projekt behöver myndigheten göra åtaganden för en längre period än kommande budgetår. Ett bemyndigande syftar till att möjliggöra sådana satsningar. Regeringen har därutöver lämnat förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition om en utökning av nuvarande bemyndiganderam.

Tabell 5.3 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2007	Prognos 2008	Förslag 2009	Beräknat 2010	Beräknat 2011–
Ingående åtaganden	-		63 000	39 500	
Nya åtaganden	-	88 000	1 000		
Infriade åtaganden	-	25 000	24 500	39 500	
Utestående åtaganden	-	63 000	39 500		
Erhållet/föreslaget bemyndigande¹	-	63 000	39 500		

¹ Bemyndiganderamen för 2008 inkluderar förslag på tilläggsbudget 2 som lämnas i anslutning till denna proposition.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget för 2009 uppgår till 400 miljoner kronor för insatser på jämställdhetsområdet.

I beräkningen av anslaget för 2009 och i beräkningarna för 2010 ingår en minskning med 906 000 kronor som förs till 12:1 *Ungdomsstyrelsens* förvaltningsanslag under utgiftsområde 17. Detta med anledning av att myndigheten tagit över hanteringen av de jämställdhetsprojekt som finansieras från anslaget.

Vidare minskas anslaget för 2009 och 2010 med 1 660 000 kronor för att finansiera en utökning av Statistiska centralbyråns levnadsnivåundersökningar.

Regeringen föreslår att ett anslag på 400 094 000 kronor anvisas för 2009. För 2010 respektive 2011 beräknas anslaget till 401 754 000 respektive 6 901 000 kronor.

Regeringen tillförde i budgetpropositionen för 2007 medel för särskilda jämställdhetsinsatser. Regeringen avser att följa upp satsningen och göra en bedömning av resultat och måluppfyllelse, för att därefter ta ställning till eventuella fortsatta insatser inom jämställdhetspolitiken fr.o.m. 2011.

Tabell 5.4 Härledning av anslagsnivån 2009–2011, för 3.1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor

	2009	2010	2011
Anvisat 2008¹	392 660	392 660	392 660
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	8 340	8 340	-385 000
Överföring till/från andra anslag	-906	-906	-759
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	400 094	400 094	6 901

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2007 (bet. 2007/08:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Bilaga

Könsfördelningen i statliga myndigheters styrelser

Bilaga

Könsfördelningen i statliga myndigheters styrelser

Innehållsförteckning

Könsfördelningen i statliga myndigheters styrelser	51
Målet är jämn könsfördelning.....	51
Centrala myndigheters styrelser.....	59
Den udda platsen oftast till en man.....	59
Centrala myndigheters styrelseordförande.....	59
Centrala myndigheters styrelser där regeringen endast utser en del av ledamöterna	61

Tabellförteckning

Tabell 1.1 Ordförande och ledamöter (exkl. personalföreträdare) i styrelser i statliga myndigheter m.m. där regeringen utser samtliga ledamöter fördelade på departement 2007 och 2006 51

Tabell 1.2 Ordförande och ledamöter (exkl. personalföreträdare) i styrelser i statliga myndigheter m.m. där regeringen utser samtliga ledamöter fördelade på centrala myndigheter 2007 52

Tabell 1.3 Ledamöter (exkl. personalföreträdare) i styrelser i centrala myndigheter m.m. där regeringen utser en del av ledamöterna fördelade på departement 2006.....60

Könsfördelningen i statliga myndigheters styrelser

Sedan 1988 har könsfördelningen i statliga myndighetsstyrelser på central och regional nivå redovisats årligen för att ge riksdagen möjlighet att följa utvecklingen. Bakgrunden är de mål för kvinnorepresentationen i statliga organ som riksdagen beslutade om med anledning av propositionen Jämställdhetspolitiken inför 90-talet (prop. 1987/88:105, bet. 1987/88:AU17, rskr. 1987/88:364). Det första etappmålet som angavs i propositionen om 30 procent kvinnor 1992, uppnåddes 1992 och redovisades i 1992 års budgetproposition (1992/93:100, bilaga 12, s. 337 f.). Det andra delmålet om 40 procent kvinnor 1995, uppnåddes i de centrala styrelserna och redovisades i skrivelsen Jämställdhetspolitiken (skr. 1996/97:41, bilaga 2, bet. 1996/97:AU 8, rskr. 1996/97:155). Andelen kvinnor uppgick då till 42 procent. De regionala styrelserna hade detta år 34 procent kvinnor. Slutmålet om 50 procent kvinnor bland ledamöterna i de statliga myndigheternas styrelser 1998 uppnåddes inte.

Målet är jämn könsfördelning

Andelen kvinnor bland ledamöterna i de centrala styrelserna har totalt sett utvecklats positivt. År 1988 hade styrelserna 28 procent kvinnor. Tio år senare, 1998, var det 44 procent.

Årets redovisning avser förhållanden per den 31 december 2007. Då uppgick andelen kvinnor i de centrala myndigheternas styrelser till 48 procent. Det innebär att andelen kvinnor ökat med en procentenhet sedan december 2006, men det är ändå en procentenhet lägre än det var i december 2005 då andelen kvinnor var 49 procent. Arbetet med att nå slutmålet 50 procent kvinnor bland ledamöterna i de centrala myndigheternas styrelser fortsätter. Regeringens insats med styrelseutbildning för kvinnor syftar till att ge fler kvinnor förutsättningar och verktyg för att ta sig an styrelseuppdrag.

Andelen kvinnor och män i statliga kommittéer redovisas årligen i kommittéberättelsen.

Tabell 1.1 Ordförande och ledamöter (exkl. personalföreträdare) i styrelser i statliga myndigheter m.m. där regeringen utser samtliga ledamöter fördelade på departement 2007 och 2006

Antal, könsfördelning (%) och förändring (procentenheter)

DEP.	Ordförande								Ledamöter inkl. ordförande							
	Antal 2007		Könsfördelning				Förändring		Antal 2007		Könsfördelning				Förändring	
	Kv	M	2007		2006		Kv	M	Kv	M	2007		2006		Kv	M
SB	0	2	0	100	0	100	0	0	7	11	39	61	47	53	-8	8
Ju	12	12	50	50	42	58	8	-8	95	107	47	53	43	57	4	-4
UD	0	11	0	100	8	92	-8	8	48	61	44	56	43	57	1	-1
Fö	5	10	33	67	42	58	-9	9	49	61	45	55	45	55	0	0
S	9	7	56	44	67	33	-11	11	65	60	52	48	53	47	-1	1
Fi	16	41	28	72	29	71	-1	1	232	243	49	51	48	52	1	-1
U	10	15	40	60	41	59	-1	1	129	117	52	48	49	51	3	-3
Jo	1	8	11	89	21	79	-10	10	33	41	45	55	48	52	-3	3
M	10	15	40	60	35	65	5	-5	126	165	43	57	44	56	-1	1
N	7	26	21	79	33	67	-12	12	119	133	47	53	46	54	1	-1
IJ	3	6	33	67	—	—	—	—	50	47	52	48	—	—	—	—
Ku	16	17	48	52	—	—	—	—	135	152	47	53	—	—	—	—
A	7	5	58	42	—	—	—	—	39	44	47	53	—	—	—	—
Totalt	96	175	35	65	36	64	-1	1	1127	1242	48	52	47	53	1	-1

Tabell 1.2 Ordförande och ledamöter (exkl. personalföreträdare) i styrelser i statliga myndigheter m.m. där regeringen utser samtliga ledamöter fördelade på centrala myndigheter 2007

Antal och könsfördelning (%)

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Statsrådsberedningen						
Svenska institutet för europapolitiska studier; Sieps	–	1	6	8	43	57
Harpsundsnämnden	–	1	1	3	25	75
Justitiedepartementet						
Brottsförebyggande rådets insynsråd ¹	1	–	3	4	43	57
Brottsoffermyndighetens råd	1	–	4	4	50	50
Datainspektionen	–	(Gd)1	5	4	56	44
Domstolsverket	–	1	5	5	50	50
Fideikommissnämnden	–	1	1	4	20	80
Gentekniknämnden	1	–	5	12	29	71
Högsta domstolen	–	1	6	8	43	57
Kriminalvårdsnämnden	1	–	3	2	60	40
Kriminalvården	–	1	3	4	43	57
Migrationsverket	–	1	4	6	40	60
Notarienämnden	1	–	3	3	50	50
Nämnden vid Brottsoffermyndigheten	1	–	3	3	50	50
Regeringsrätten	–	1	7	8	47	53
Registernämnden	–	1	4	5	44	56
Revisorsnämnden	1	–	5	4	56	44
Rikspolisstyrelsen	–	1	4	3	57	43
Rikspolisstyrelsen: Tjänsteförslagsnämnden	–	1	4	5	44	56
Rättshjälpsnämnden	1	–	3	2	60	40
Rättsmedicinalverket	(Gd)1	–	5	2	71	29
Tjänsteförslagsnämnden för domstolsväsendet	–	1	5	6	45	55
Valmyndigheten	–	1	2	3	40	60
Åklagarmyndigheten: Tjänsteförslagsnämnden	1	–	5	4	56	44
Åklagarmyndigheten: Rådgivande nämnden	1	–	4	3	57	43
Överklagandenämnden för nämndemannauppdrag	1	–	2	3	40	60
Utrikesdepartementet						
Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (ISA)	–	1	3	5	38	63
Exportkreditnämnden	–	1	5	5	50	50
Folke Bernadotteakademin: Program- och verksamhetsrådet	–	1	5	9	36	64
Inspektionen för strategiska produkter: Exportkontrollrådet	–	1	4	8	33	67

¹ Insynsråd fr.o.m. 1 maj 2007

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Inspektionen för strategiska produkter: Teknisk-vetenskapliga rådet	–	1	2	5	29	71
Institutet för utvärdering av internationellt utvecklings-samarbete (Sadev)	–	1	3	4	43	57
Nordiska Afrikainstitutet: Program- och forskningsrådet	–	1	5	5	50	50
Sida (Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete)	–	1	6	5	55	45
Sida: Forskningsnämnden	–	1	5	6	45	55
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll	–	1	5	4	56	44
Svenska institutet	–	1	5	5	50	50
Försvarsdepartementet						
Delegationen för folkrättslig granskning av vapenprojekt	1	–	4	4	50	50
Försvarets materielverk	–	1	3	2	60	40
Försvarets underrättelsenämnd	–	1	2	4	33	67
Försvarshögskolan	–	1	5	4	56	44
Försvarsmaktens nämnd för kvalificerade skyddsidentiteter	–	1	2	2	50	50
Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar	–	1	3	4	43	57
Krisberedskapsmyndigheten	–	1	2	4	33	67
Kustbevakningen	1	–	4	6	40	60
Riksvärderingsnämnden	1	–	2	3	40	60
Statens räddningsverk	–	1	3	5	38	63
Statens räddningsverk: Centrum för risk- och säkerhetsutbildning	–	1	4	4	50	50
Styrelsen för psykologiskt försvar	–	1	3	3	50	50
Totalförsvarets folkrättsråd	1	–	5	6	45	55
Totalförsvarets forskningsinstitut	1	–	3	6	33	67
Totalförsvarets pliktverk	–	1	4	4	50	50
Socialdepartementet						
Alkohol- och läkemedelssortimentsnämnden	1	–	3	3	50	50
Arvsfondsdelegationen	1	–	5	2	71	29
Försäkringskassan	1	–	4	4	50	50
Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN)	1	–	5	4	56	44
Läkemedelsförmånsnämnden	–	1	5	6	45	55
Läkemedelsverket	–	1	2	3	40	60
Myndigheten för internationella adoptionsfrågor	1	–	3	2	60	50
Provinsialläkarstiftelsens styrelse	1	–	4	3	57	43
Smittskyddsinstitutet	–	1	3	4	43	57
Socialstyrelsen	–	1	6	4	60	40
Statens beredning för medicinsk utvärdering	1	–	4	6	40	60
Statens folkhälsoinstitut	–	1	5	6	45	55
Statens institutionsstyrelse	1	–	5	3	62	38
Statens medicinsk-etiska råd (SMER)	–	1	5	4	56	44
Stiftelsen för vård- och allergiforskning	1	–	3	3	50	50
Stiftelsen WHO Collaborating Centre on International Drug Monitoring	–	1	3	3	50	50

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Finansdepartementet						
AP-fonden: Första	1	–	4	5	44	56
AP-fonden: Andra	–	1	4	5	44	56
AP-fonden: Tredje	–	1	4	5	44	56
AP-fonden: Fjärde	1	–	4	5	44	56
AP-fonden: Sjätte	–	1	2	3	40	60
AP-fonden: Sjunde	–	1	4	5	44	56
Arbetsgivarverket	–	1	7	7	50	50
Bokföringsnämnden	–	1	3	7	30	70
Ekonomistyrningsverkets internrevisionsråd	1	–	6	2	75	25
Ekonomistyrningsverkets redovisningsråd	1	–	4	3	57	43
Ekonomistyrningsverkets råd	1	–	5	5	50	50
Finansinspektionen	–	1	4	5	44	56
Finanspolitiska rådet	–	1	3	5	38	62
Forskarskattenämnden	–	1	4	2	67	33
Fortifikationsverket	–	1	2	4	33	67
Insättningsgarantinämnden	–	1	3	3	50	50
Kammarkollegiet	–	1	2	3	40	60
Kammarkollegiet: Fonddelegationen	–	1	2	3	40	60
Lotteriinspektionen	1	–	3	4	43	57
Länsstyrelsen BLEKINGE	1	–	4	5	44	56
Länsstyrelsen DALARNA	1	–	5	4	56	44
Länsstyrelsen GOTLAND	1	–	4	5	44	56
Länsstyrelsen GÄVLEBORG	–	1	4	5	44	56
Länsstyrelsen VÄSTRA GÖTALAND	–	1	5	4	56	44
Länsstyrelsen HALLAND	–	1	3	6	33	67
Länsstyrelsen JÄMTLAND	1	–	6	7	46	54
Länsstyrelsen JÖNKÖPING	–	1	5	4	56	44
Länsstyrelsen KALMAR	–	1	5	4	56	44
Länsstyrelsen KRONOBERG	–	1	4	5	44	56
Länsstyrelsen NORRBOTTEN	–	1	6	7	46	54
Länsstyrelsen SKÅNE	–	1	3	4	43	57
Länsstyrelsen STOCKHOLM	–	1	9	4	69	31
Länsstyrelsen SÖDERMANLAND	–	1	5	3	62	38
Länsstyrelsen UPPSALA	–	1	5	4	56	44
Länsstyrelsen VÄRMLAND	1	–	5	4	56	44
Länsstyrelsen VÄSTERBOTTEN	–	1	7	6	54	46
Länsstyrelsen VÄSTERNORRLAND	–	1	5	8	38	62
Länsstyrelsen VÄSTMANLAND	–	1	5	8	38	62
Länsstyrelsen ÖREBRO	–	1	5	4	56	44
Länsstyrelsen ÖSTERGÖTALAND	–	1	4	5	44	56
Premiepensionsmyndigheten	–	1	4	4	50	50
Riksgäldskontoret	–	1	2	3	40	60
Skatteverket	–	1	7	4	64	36

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Skatterättsnämnden för direkt skatt	–	1	3	4	43	57
Skatterättsnämnden för indirekt skatt	1	–	3	4	43	57
Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor	1	–	2	1	67	33
Statens ansvarsnämnd	–	1	2	3	40	60
Statens bostadskreditnämnd, avtalsdelegationen	–	1	2	3	40	60
Statens fastighetsverk	–	1	3	3	50	50
Statens pensionsverk	1	–	3	4	43	57
Statens personadressregisternämnd	–	1	4	5	44	56
Statens skaderegleringsnämnd	–	1	4	1	80	20
Statens tjänstepensions- och grupplivsnämnd	–	1	5	3	63	38
Statens utlandslönenämnd	–	1	2	2	50	50
Statistiska centralbyråns insynsråd	–	1	4	5	44	56
Tullverket	1	–	5	3	62	38
Verket för förvaltningsutveckling	1	–	3	4	43	57
Utbildningsdepartementet						
Centrala studiestödsnämnden	–	1	5	7	42	58
Högskolans avskiljandenämnd	–	1	8	4	67	33
Högskoleverket	1	–	4	2	67	33
Institutet för framtidsstudier	1	–	5	4	56	44
Institutet för rymdfysik	–	(Gd)1	3	2	60	40
Internationella programkontoret för utbildningsområdet	–	1	5	3	62	38
Kungl. biblioteket	1	–	5	4	56	44
Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	(Gd)1	–	5	5	50	50
Myndigheten för skolutveckling	1	–	4	3	57	43
Myndigheten för Sveriges nätverk och samarbete inom högre utbildning	1	–	5	4	56	44
Nationellt centrum för flexibelt lärande	–	(Gd)1	5	6	45	55
Polarforskningssektariatet	–	(Gd)1	4	4	50	50
Skolväsendets överklagandenämnd	–	(Gd)1	2	4	33	67
Specialpedagogiska institutet	–	(Gd)1	7	8	47	53
Specialskolemyndigheten	–	(Gd)1	4	5	44	56
Statens ljud- och bildarkiv	–	1	3	2	60	40
Statens skolverk	–	1	4	5	44	56
Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling	–	1	5	6	45	55
Stiftelsen för strategisk forskning	1	–	6	5	55	45
Svenska Uneskorådet	1	–	6	6	50	50
Tolk- och översättarinstitutet	–	1	5	2	71	29
Verket för högskoleservice	1	–	5	4	56	44
Överklagandenämnden för högskolan	1	–	4	5	44	56
Överklagandenämnden för studiestöd	–	1	8	4	67	33
Jordbruksdepartementet						
Fiskeriverket	–	1	4	3	57	43
Livsmedelsekonomiska institutet	–	1	3	4	43	57

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Livsmedelsverket	1	–	4	4	50	50
Skogsstyrelsen	–	1	4	5	44	56
Statens jordbruksverk	–	1	4	4	50	50
Statens veterinärmedicinska anstalt	–	1	4	5	44	56
Styrelsen för samefonden	–	1	2	4	33	67
Svenska FAO-kommittén	–	1	5	9	36	64
Veterinära ansvarsnämnden	–	1	3	3	50	50
Miljödepartementet						
Boverket	1	–	4	5	44	56
Fonden för fukt- och mögelskador	–	1	2	3	40	60
Kemikalieinspektionen: insynsrådet	1	–	5	4	56	44
Kemikalieinspektionen: Toxikologiska rådet	1	–	9	8	53	47
Kärnavfallsfonden	1	–	3	3	50	50
Lantmäteriverket	–	1	1	3	25	75
Lantmäteriverket: Marknads- och konkurrensrådet	–	1	5	6	45	55
Lokala säkerhetsnämnden vid Barsebäcks kärnkraftsverk	1	–	7	7	50	50
Lokala säkerhetsnämnden vid Forsmarks kärnkraftsverk	1	–	9	17	35	65
Lokala säkerhetsnämnden vid Oskarshamns kärnkraftsverk	–	1	6	8	43	57
Lokala säkerhetsnämnden vid Ringhals kärnkraftsverk	–	1	6	16	27	73
Lokala säkerhetsnämnden vid Studsvik AB:s anläggningar	–	1	6	7	46	54
Naturvårdsverket: insynsrådet	–	1	4	5	44	56
Naturvårdsverket: Friluftsrådet	–	1	6	7	46	54
Naturvårdsverket: Miljömålsrådet	–	1	5	10	33	67
Naturvårdsverket: Rådet för investeringsstöd	1	–	3	4	43	57
Naturvårdsverket: Tillsyns- och föreskriftsrådet	–	1	10	7	59	41
Naturvårdsverket: Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald	–	1	6	7	46	54
Statens kärnkraftinspektion	1	–	4	4	50	50
Statens strålskyddsinstitut	–	1	4	5	44	56
Statens VA-nämnd	–	1	4	11	27	73
Stiftelsen för miljöstrategisk forskning	1	–	6	5	55	45
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	1	–	5	3	63	37
Stiftelsen för internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet	–	1	2	3	40	60
Stockholm Environment Institute	–	1	4	7	36	64
Näringsdepartementet						
Affärsverket svenska kraftnät	–	1	3	5	37	63
Banverket	–	1	4	5	44	56
Bolagsverkets insynsråd	–	1	3	3	50	50
Elsäkerhetsverket: Elsäkerhetsrådet	1	–	4	6	40	60
Glesbygdsverket	1	–	4	4	50	50
Institutet för tillväxtpolitiska studier	–	1	5	3	62	38
Insynsrådet för elberedskapsverksamheten vid	–	1	5	5	50	50

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Affärsverket svenska kraftnät						
Insynsrådet för nätverksamheten vid Statens energimyndighet	–	1	3	3	50	50
Järnvägsstyrelsen: Insynsrådet	–	1	2	3	40	60
Konkurrensverket: Rådet för konkurrensfrågor	–	1	5	6	45	55
Luftfartsstyrelsen	–	1	3	3	50	50
Luftfartsverket	–	1	5	4	56	44
Oljekrisnämnden	–	1	2	3	40	60
Patent- och registreringsverket	–	1	3	4	43	57
Post- och Telestyrelsen	–	1	4	5	44	56
Rederinämnden	–	1	3	3	50	50
Rikstrafiken	1	–	3	4	43	57
Rymdstyrelsen	–	1	3	3	50	50
Rådet för internationella klimatprojekt	1	–	4	0	100	0
Sjöfartsverket	–	1	5	4	56	44
Statens energimyndighet	–	1	4	5	44	56
Statens energimyndighet: energiutvecklingsnämnden	–	1	5	6	45	55
Statens järnvägar	–	1	2	4	33	67
Statens väg- och transportforskningsinstitut	–	1	4	4	50	50
Stiftelsen Industrifonden	–	1	4	5	44	56
Stiftelsen Norrlandsfonden	–	1	4	5	44	56
Stängselnämnden	1	–	1	–	100	–
Sveriges geologiska undersökning	–	1	3	4	43	57
Tjänsteförslagsnämnden för Patentbesvärsträtten	1	–	3	5	38	62
Verket för innovationssystem	1	–	3	4	43	57
Verket för näringslivsutveckling	–	1	4	5	44	56
Verket för näringslivsutveckling: Rådet för miljöteknik, miljödriven affärsutveckling och miljöteknikexport	–	1	5	5	50	50
Vägverket	–	1	4	5	44	56
Integrations- och jämställdhetsdepartementet						
Allmänna reklamationsnämnden	1	–	13	14	48	52
Boverkets samlingslokalorganisation	1	–	4	5	44	56
Fastighetsmäklarnämnden	1	–	5	3	63	38
Jämställdhetsnämnden	–	1	6	4	60	40
Konsumentverket	–	1	5	4	56	44
Marknadsdomstolen	–	1	3	4	43	57
Nämnden mot diskriminering	–	1	6	5	55	45
Resegarantinämnden	–	1	2	3	40	60
Ungdomsstyrelsen	–	1	6	5	55	45
Kulturdepartementet						
Arkitektmuseet	–	1	3	4	43	57
Forum för Levande historia	–	1	4	5	44	56
Granskningsnämnden för radio och TV	1	–	6	6	50	50
Konstnärnämnden	1	–	4	4	50	50

CENTRALA MYNDIGHETER M.M.	Ordförande		Ledamöter inkl. ordförande			
	Antal		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Konstnärsnämnden: Styrelsen för Sveriges bildkonstnär- fond	–	1	4	6	40	60
Livruskammaren, Skoklosters slott och Hallwylska museet	–	1	4	2	67	33
Moderna Museet	1	–	5	5	50	50
Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde	–	1	4	5	44	56
Naturhistoriska riksmuseet	1	–	5	4	56	44
Nämnden för hemslöjdsfrågor	1	–	5	4	56	44
Presstödsnämnden	1	–	10	10	50	50
Radio- och TV- verket	–	1	2	1	67	33
Riksantikvarieämbetet	–	1	4	5	44	56
Riksarkivet	–	1	4	5	44	56
Riksarkivet: Nämnden för enskilda arkiv	–	1	3	4	43	57
Riksutställningar	1	–	4	5	44	56
Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund	–	1	9	7	56	44
Institutet för språk och folkminnen	1	–	5	4	56	44
Statens biografbyrå	–	1	4	3	57	43
Statens försvarshistoriska museer	1	–	3	6	33	67
Statens historiska museer	1	–	4	5	44	56
Statens konstråd	–	1	2	4	33	67
Statens kulturråd	–	1	4	7	36	64
Statens maritima museer	–	1	5	3	62	38
Statens museer för världskultur	1	–	5	4	56	44
Statens musiksamlingar	1	–	3	4	43	57
Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur	1	–	3	6	33	67
Stiftelsen Nordiska museets nämnd	1	–	3	3	50	50
Stiftelsen svenska filminstitutet	–	1	4	5	44	56
Stiftelsen svenska rikskonserter	–	1	4	6	40	60
Svenskt biografiskt lexikon	1	–	4	3	57	43
Talboks- och punktskriftsbiblioteket	–	1	4	3	57	43
Taltidningsnämnden	1	–	5	4	56	44
Arbetsmarknadsdepartementet						
Arbetsdomstolen	3	1	11	12	48	52
Arbetsmarknadsstyrelsen						
Arbetsmiljöverket	–	1	2	5	29	71
ILO-Kommittén	–	1	4	6	40	60
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen: insynsrådet	1	–	5	3	63	38
Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering						
Medlingsinstitutet	–	1	1	2	33	67
Nämnden för styrelserepresentationsfrågor	1	–	4	5	44	56
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	1	–	3	3	50	50
Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	–	1	3	4	43	57

Centrala myndigheters styrelser

Centrala myndigheter, nämnder m.m. ingår i redovisningen. Av tabell 1.1 och 1.2 ovan framgår att den genomsnittliga könsfördelningen bland de ordinarie ledamöterna (inklusive ordförande) har ökat med en procentenhet för kvinnor sedan föregående år och minskat för män, dvs. 48 procent kvinnor och 52 procent män. Inte något departement har i genomsnitt en styrelse under sig där andelen kvinnor resp. män är helt jämn. I samtliga departements myndigheters styrelser, utom Statsrådsberedningens, är liksom förra året andelen kvinnor 43 procent eller mer.

De i genomsnitt mest jämställda styrelserna 2007 återfinns under Finansdepartementet som har 49 procent kvinnor och 51 procent män.

Högst andel kvinnor har för tredje året i rad i styrelser under Socialdepartementet, med 52 procent kvinnor. Även Utbildningsdepartementet och Integrations- och jämställdhetsdepartementet har 52 procent kvinnor och 48 procent män. Någon jämförelse med året innan kan dock inte göras då de om- respektive nybildades efter valet 2006, vilket inneburit att myndigheter flyttats mellan departement.

Av totalt 268 styrelser har 195 jämn könsfördelning, dvs. 73 procent, vilket är en minskning med 3 procentenheter jämfört med 2006. Som jämn könsfördelning räknas förutom lika antal ledamöter även de styrelser där antalet ledamöter är ojämnt och endera könet har den udda platsen (t.ex. en styrelse som har 7 ledamöter inklusive ordförande). Sammanlagt 28 styrelser domineras av kvinnor (10 procent) och 45 styrelser domineras av män (17 procent).

Den udda platsen oftast till en man

Under 2006 bröts trenden med den långsamma men stadiga ökningen mot en jämn könsfördelning i centrala myndigheters styrelser genom att minska från 49 procent 2005 till 47 procent 2006. Det har genom åren varit och är en överrepresentation av män. En delförklaring till detta är att den udda platsen (se ovan) i 65 procent av fallen går till en man, en ökning med 3 procentenheter sedan föregående år.

Centrala myndigheters styrelseordförande

Även om den genomsnittliga andelen kvinnliga ledamöter har ökat med en procentenhet så är den manliga dominansen när det gäller styrelseordföranden stor. Den har dessutom ökat med en procentenhet från 64 procent till 65 procent medan andelen kvinnliga styrelseordföranden minskat från 36 procent till 35 procent.

Vissa departement har ombildats och nya har kommit till vilket försvårar jämförelserna när det gäller de olika departementens myndigheters styrelser. Men som det såg ut december 2007 var Justitiedepartementets det enda departement som hade jämn könsfördelning bland sina myndigheters styrelseordföranden. Arbetsmarknadsdepartementet och Socialdepartementet har flest kvinnliga styrelseordföranden med 58 procent respektive 56 procent.

Störst överrepresentation av män bland styrelseordföranden finns hos Utrikesdepartementet (elva myndigheter) och Statsrådsberedningen (två myndigheter) med 100 procent manliga ordförande. Därefter följer Jordbruksdepartementet med 89 procent.

Bland övriga departement är det Kulturdepartementet, Miljödepartementet och Utbildningsdepartementet som har jämnast könsfördelning bland styrelseordförandena med 48 procent, 40 procent respektive 40 procent kvinnliga styrelseordföranden.

Tabell 1.3 Ledamöter (exkl. personalföreträdare) i styrelser i centrala myndigheter m.m. där regeringen utser en del av ledamöterna fördelade på departement 2006

Antal och könsfördelning (%)

DEPARTEMENT	Ledamöter utsedda av regeringen				Samtliga ledamöter			
	Antal		Könsfördelning (%)		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Justitiedepartementet								
Domstolsverket: Personalansvarsnämnden	–	1	–	100	1	2	33	67
Rikspolisstyrelsen: Personalansvarsnämnden	1	2	33	67	3	4	43	57
Försvarsdepartementet								
Rikshemvärnsrådet	–	1	–	100	2	14	12	88
Socialdepartementet								
Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap	5	6	45	55	8	10	44	56
Finansdepartementet								
Offentliga sektorns särskilda nämnd (SHA-nämnden)	2	5	29	71	4	9	31	69
Statistiska Centralbyrån: nämnden för konsumentprisindex	–	1	–	100	2	8	20	80
Statshälsan	1	1	50	50	2	3	40	60
Trygghetsstiftelsen	1	2	33	67	3	3	50	50
Utbildningsdepartementet								
Vetenskapsrådet	3	1	75	25	4	4	50	50
Vetenskapsrådet: Ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap	2	1	67	33	4	3	57	43
Vetenskapsrådet: Ämnesrådet för medicin	2	2	50	50	3	4	43	57
Vetenskapsrådet: Ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap	2	2	50	50	4	3	57	43
Jordbruksdepartementet								
Institutet för jordbruks- och miljöteknik (Stiftelsen JTI)	4	3	57	43	4	9	31	69
Sveriges lantbruksuniversitet	5	5	50	50	6	9	40	60
Miljödepartementet								
Finsk-svenska gränsälvscommissionen*	1	5	17	83				
Forskningsnämnden	1	–	100	–	2	5	29	71
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	5	5	50	50	12	12	50	50
Lantmäteriverket: Geodatarådet	5	1	83	17	6	4	60	40
Naturvårdsverket: Miljöforskningsnämnden	1	–	100	–	5	5	50	50
Nämnden för frågor rörande kontroll av kärnämne	1	–	100	–	4	6	40	60
Nämnden för frågor som rör reaktorsäkerhet	–	1	–	100	–	6	–	100
Nämnden för frågor om forskning och utveckling på kärnkraftsområdet	–	1	–	100	3	4	43	57

DEPARTEMENT	Ledamöter utsedda av regeringen				Samtliga ledamöter			
	Antal		Könsfördelning (%)		Antal		Könsfördelning (%)	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Integrations- och jämställdhetsdepartementet								
SIS Miljömärkning AB	4	4	50	50				
Kulturdepartementet								
Riksteatern	2	1	67	33	7	6	54	46
Riksarkivet: Heraldiska nämnden	3	1	75	25	5	2	71	29
Stiftelsen Skansen	4	4	50	50	7	4	64	36
Styrelsen för Prins Eugens Waldemarsudde	2	2	50	50	4	3	57	43
Sveriges författarfond	5	3	62	38	14	14	50	50

* Samtliga ledamöter ej redovisade här eftersom de övriga utses av Finland

Centrala myndigheters styrelser där regeringen endast utser en del av ledamöterna

Tabell 1.3 ovan innehåller statistik gällande könsfördelningen i centrala myndigheters styrelser där regeringen endast utser en del av ledamöterna. Regeringens inflytande över könsfördelningen bland samtliga ledamöter blir i dessa fall begränsat och målet därmed svårare att nå. I genomsnitt har regeringen utsett lika många kvinnor som män. Den genomsnittliga andelen för samtliga ledamöter ökat till 43 procent kvinnor och 57 procent män. Det är fortsatt en ökning för kvinnorna med 1 procentenhet sedan föregående år.